

MŪSŲ GIRIOS

2020 / 04

Valtra – patikimas partneris miške

**STIPRIAUSI rinkoje -
Valtra T144A traktorius
su MECHANIŠKAI
varoma priekaba
KRONOS 160 4WDM**

**MACHINE
OF THE YEAR 2019**

VALTRA

**3
METAI
GARANTIJA
ARBA
3000
VAL.**

SUOKONE

Augmenijos smulkintuvai SUOKONE

KRONOS

UAB „ROVALTRA“ – Vienintelė Valtra Inc. atstovė Lietuvoje
Kalvarijų g. 125-602, LT-08221, Vilnius. Tel. 8 5 2737000, faks. 8 5 2472085
Mob. tel. 8 687 40042, el. paštas info@rovaltra.lt • www.rovaltra.lt

Patvirtintos naujos redakcijos Miškų priešgaisrinės apsaugos taisyklės

LR Vyriausybė balandžio 29 d. patvirtino Aplinkos ministerijos parengtas naujos redakcijos Miškų priešgaisrinės apsaugos taisykles (1995 m. priimtose taisyklėse buvo nežymiai tikslintos 2015 m.). Jos nustato bendruosius visų nuosavybės formų miškų priešgaisrinės apsaugos reikalavimus – miškų stebėjimo, profilaktinės ir priešgaisrinės saugos priemonės, gaisrų gesinimo organizavimą, priešgaisrinės apsaugos kontrolę. Nustatyta ir naujų reikalavimų miško valdytojams bei naudotojams.

Taisyklės papildytos miškų gaisringumo klasėmis, pagal kurias organizuojamas miškų gaisrų stebėjimas, taikomos profilaktinės priešgaisrinės saugos priemonės. Klasė (jų yra penkios) nustatoma kiekvieno Valstybinių miškų urėdijos regioninio padalinio veiklos teritorijoje pagal kompleksinį miškų gaisringumo rodiklį. Miškų gaisringumo klasė kasdien skelbiama VMU ir Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos internetinėse svetainėse nuo balandžio 1 d. iki rugsėjo 30 d.

Dar vienas šių taisyklių papildymas: be ankstesnių draudimų gaisrams kilti palankiu laikotarpiu nustatytas naujas draudimas sandėliuoti degias medžiagas, deginti nenupjautus, nesugrębtus ar kitaip nesurinktus augalus ar jų dalis, sandėliuoti miško kirtimo liekanas prie jaunesnių kaip 30 metų spygliuočių medynų arčiau kaip 50 m atstumu ir prie įrengtų poilsiaviečių, stovyklaviečių, atokvėpio vietų arčiau kaip 200 m atstumu.

Naujosios taisyklės reglamentuoja institucijų veiksmus ir bendradarbiavimą organizuojant miškų gaisrų gesinimą bei juos gesinant ir vykdant miško gaisrų prevencinę veiklą.

AM inf.

4 Kronika

5 Aktualijos

- 5 V. VERBYLA
Lietuvos miškininkų sąjunga tęsia veiklą
- 7 V. VERBYLA
Lietuvos miškininkų sąjunga –
mylinčių miškus idealistų sambūris

8 Valstybinių miškų urėdijoje

- 8 Karantinas nesustabdė miškasodžio
- 9 Medienos krizė įsibėgėja
- 10 Miškai degė ir per Velykas

13 Miškininkystė

- 13 D. KAVALIAUSKAS, V. BALIUCKAS
Miškų genetikos tyrimų poreikis ir perspektyvos
- 14 S. KARAZIJA
Pamąstymai apie aplinkosaugą ir miškus
- 17 J. BUCHOVSKA, D. DANUSEVIČIUS, M. ALEINIKOVAS
Ištirtas XVII a. Žemaičių vyskupo
Juozapo Mykolo Karpio antspaudas
- 18 B. GRIGALIŪNAITĖ, A. MATELIS
Raukšlėtalapio erškėčio (*Rosa rugosa*)
nauda, pažeidimai

20 Medienos pramonė

- 20 R. BEINORTAS
Medienos produktų eksporto ir importo
2019 metų analizė

24 Gamtosauga

Gamtosaugos naujienos

28 Medžioklė

- 29 A. KAMIČAITIS
Valstybiniai medžioklės plotai

32 Išėję negrįžti

Mielas skaitytojau, žurnalą „Mūsų girios“ galite užsisakyti:

■ parašę žinutę el. paštu rimondas.vasiliauskas@gmail.com; ■ paskambinę tel. 8 687 10616; ■ visuose Lietuvos pašto skyriuose.

Žurnalo indeksas – 5057, indeksas prenumeruojant su nuolaida (*studentams, pensininkams, žmonėms su negalia*) – 5058.

Žurnalo prenumeratos kaina 1 mėn. – 3,50 Eur, su nuolaida – 2,50 Eur.

LIETUVOS MIŠKININKŲ SAJUNGOS
ŽURNALAS

Leidžiamas nuo 1929 metų birželio
Indeksas 5057, su nuolaida – 5058
2020 m. balandis Nr. 4 (864)

ISSN 1392-6829

LEIDĖJAS

Viešoji įstaiga „Mūsų girios“

Adresas korespondencijai:

P. d. 604, Vilniaus 16-asis paštas,
Nemenčinės pl. 2, 10001 Vilnius
Mob. tel.: 8 687 10616, 8 687 10614
El. paštas:

rimondas.vasiliauskas@gmail.com
vaclovasmusugirios@gmail.com
www.musu-girios.lt

@musugirios

Įmonės kodas 125302897

PVM mokėtojo kodas LT 253028917

A. s. LT887044060001501044

AB SEB bankas

REDAKCIJA

Direktorius – vyr. redaktorius

Rimondas Vasiliauskas

Mob. tel. 8 687 10616

El. paštas rimondas.vasiliauskas@gmail.com

Atsakingasis redaktorius

Vaclovas Trepėnaitis

Mob. tel. 8 687 10614

El. paštas vaclovasmusugirios@gmail.com

Spausdino AB „Spauda“

Laisvės pr. 60, 05120 Vilnius

www.spauda.com

Tiražas 1000 egz.

Kaina 3,50 Eur

Kaina su nuolaida 2,50 Eur

„Mūsų Girios“ (Our Forests) magazine

Editor-in-chief R. Vasiliauskas

PO Box 604, 16th Vilnius Post Office,

LT-10001 Vilnius, Lithuania

Redakcijos ir autorių nuomonė ne visada sutampa.

Už reklamos turinį redakcija neatsako.

„Mūsų giriose“ išspausdintus straipsnius ar jų

dalį perspausdinti galima tik gavus raštišką

redakcijos sutikimą ir su šaltinio nuoroda.

Redakcija pasilieka teisę redaguoti straipsnius.

Balandžio 15 d. LR Vyriausybė, atsižvelgusi į ekstremalios padėties šalyje poveikį ekonomikai ir verslo aplinkai, nutarė pakeisti Prekybos valstybiniuose miškuose pagaminta žaliavine mediena ir miško kirtimo liekanomis tvarką ir ją papildyti. Šiuo nutarimu nustatyta, kad karantino laikotarpiu ir 12 mėn. po jo galima atsiskaitymo už pateiktą medieną terminą pratęsti 30 kalendorinių dienų ilgiau nei iki šiol. Tai padaryti galės tie pirkėjai, kurie įgyvendina ar per pastaruosius 3 kalendorinius metus įgyvendino regioninės svarbos projektą arba sandorio įvykdymą užtikrina turto įkeitimu, banko garantija, draudimu, prekinio kredito draudimu ar kitokia pardavėjui priimtina užtikrinimo priemone. Šia papildoma nuostata siekiama prisidėti įgyvendinant regioninę politiką, palaikant verslą ir išsaugant darbo vietas regionuose.

Aplinkos ministro K. Mažeikos teigimu, padaryti pakeitimai padės palengvinti su medienos perdirstimu susijusių įmonių veiklą ir užtikrinti Valstybinių miškų urėdijos veiklos stabilumą.

Aplinkos ministerija siūlo LR Vyriausybei prailginti atsiskaitymo Valstybinių miškų urėdijai už pateiktą medieną terminus iki 3 mėnesių. Stabilizavusis ekonominei situacijai, atsiskaitymo už medieną terminai bus peržiūrėti ir patikslinti atskiru Vyriausybės nutarimu.

Balandžio 17 d. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento ir Valstybinių miškų urėdijos vadovai surengė vaizdo konferenciją, kurios metu aptarė tolimesnį bendradarbiavimą, efektyvesnio miško gaisrų gesinimo ir prevencinius klausimus. Susitikime dalyvavo Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento direktorius Saulius Greičius, direktoriaus pavaduotojai Mindaugas Kanapickas ir Giedrius Sakalinskas, Valstybinių miškų urėdijos direktorius Valdas Kaubė ir direktoriaus pavaduotojas miškininkystei Mindaugas Petkevičius, atsakingas už miškų priešgaisrinę apsaugą (*plačiau – 10 p.*).

Balandžio 21 d. Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba pradėjo vykdyti laukinių gyvūnų vakcinaciją nuo pasiutligės. Užkrečiamųjų ligų ir AIDS centras informuoja, kad aplinką tvarkantys, miškuose ir gamtoje išskylaujantys gyventojai turėtų būti budrūs ir neliesti pastebėtų jaukų su pasiutligės vakcina.

Balandžio 23 d. Aplinkos ministerija surengė nuotoliniu būdu vaizdo konferenciją-informacinę dieną, skirtą kasmetinei ES aplinkos ir klimato politikos programai LIFE. Aplinkos

ministerijos ES investicijų ir ekonominių priemonių departamento direktorius I. Kiškis pristatė LIFE programos paramą gamtos išsaugojimo, aplinkosaugos ir klimato projektams bei galimybes gauti papildomą finansavimą šiems projektams iš valstybės biudžeto.

Balandžio 30 d. europinė LIFE informacinė diena transliuota internetu iš Briuselio.

Balandžio 27 d. Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos direktoriaus pareigas laikinai pradėjo eiti Olga Vėbrienė, prieš tai vadovavusi Aplinkos ministerijos Strateginių pokyčių grupei, dirbusi Ekonomikos ir inovacijų ministerijos kanclere. Ji yra įgijusi aplinkos apsaugos politikos ir administravimo magistro kvalifikacinį laipsnį.

■ Aplinkos ministerijos požiūriu, medžioklė nėra masinių renginių organizavimas, todėl išankstinio draudimo medžioti karantino laikotarpiu nėra. Medžioklės metu medžiotojai privalo laikytis visų karantino režimo reikalavimų: vengti tiesioginio fizinio kontakto su kitais žmonėmis, dėvėti apsaugos priemones, laikytis didesnio nei 2 m atstumo nuo kito žmogaus, bendrauti su juo ne ilgiau kaip 15 min., laikytis asmens higienos.

■ Šiemet dėl išskirtinai šiltos ir besniegės žiemos nebus sąlygų atlikti medžiojamųjų gyvūnų apskaita pagal pėdsakus sniege, aplinkosaugos institucijos netaikys administracinės atsakomybės medžioklės plotų naudotojams už neatliktą šią apskaitą 2019–2020 m. medžioklės sezonu, tačiau medžiotojams išlieka pareiga ištisus metus rinkti ir teikti informaciją apie didžiųjų plėšrūnų (vilkų, lūšių ir rudųjų lokių) buvimą per Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos tinklapį. Aktyvus medžioklės plotų naudotojų dalyvavimas visus metus registruojant faktus apie didžiuosius plėšrūnus leidžia priimti pagrįstus vilkų populiacijos apsaugai ir valdymui skirtus sprendimus.

■ Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos duomenimis, dėl palankių meteorologinių sąlygų žiemą ir ankstyvą pavasarį erkės veistis padidėjo užsikrėtimas ir sergamumas Laimo liga. Vien Kauno apskrityje sausio–kovo mėn. užregistruoti 32 Laimo ligos atvejai. Pernai beveik trečdalis Kauno apskr. gyventojų Laimo liga užsikrėtė lapkričio–gruodžio mėn. Užkrečiamųjų ligų specialistai ragina besilankančius miškuose, parkuose ir kitose atvirose vietose būti apdairiems, nes nuo šios ligos nėra skiepų.

Lietuvos miškininkų sąjunga tęsia veiklą

Dr. VIDMANTAS VERBYLA, Lietuvos miškininkų sąjungos prezidentas

Koronaviruso prevencinis karantinas pristabdė ir Lietuvos miškininkų sąjungos veiklą – Prezidiumo posėdį teko organizuoti nuotoliniu būdu. LMS Prezidiumo narių geografija gana plati: Vilnius, Kaunas, Girionys, Noreikiškės, Ukmergė, Panevėžys, Druskininkai, Raseiniai, Kretinga, Vėžaičiai. Neįprastame posėdyje balandžio 17 d. dalyvavo (prisijungė) 13 iš 15 prezidiumo narių. Posėdis pavyko, gal tik pora narių buvo nematomi, bet jie galėjo dalyvauti diskusijose. Manome, kad ir nesant karantinui tai bus patogi priemonė dažniau pasitarti įvairiais aktualiais klausimais.

Pasidžiaugėme, kad pagaliau LR Registrų centre įregistruoti naujos redakcijos Lietuvos miškininkų sąjungos įstatai, prie kurių tobulinimo daugiausiai prisidėjo akad. emeritas Stasys Karazija.

Pirmaeilis uždavinys – atkurti LMS skyrius

Po valstybinių miškų valdymo reformos nemažai Lietuvos miškininkų sąjungos narių pakeitė darbo vietas, dalis apsisprendė nebedalyvauti Sąjungos veikloje, todėl šiuo metu neturime tikslesnio LMS narių sąrašo. Vasario 22 d. vykusiam suvažiavime dalyvavo tik 15 VI Valstybinių miškų urėdijos regioninių padalinių atstovų, kurie kartu su VMU administracijos atstovais sudarė 65 proc. visų suvažiavimo delegatų. Aktyviausiai dalyvavo VMU Veisiejų, Telsių, Kazlų Rūdos regioninių padalinių miškininkai. Kitą dalį sudarė įvairių su miškų ūkio veikla susijusių organizacijų atstovai, privačių miškų savininkai ir akademinės visuomenės – LAMMC Miškų instituto, VDU Žemės ūkio akademijos, KMAI kolegijos atstovai. Gaila, kad informacija apie rengtą suvažiavimą pasiekė ne visus miškininkus, palikusius miškų sistemą po valdymo reformos.

Atvykusieji į suvažiavimą – tai dar ne visi miškininkai idealistai, norintys prisidėti prie Miškininkų sąjungos veiklos puoselėjant mūsų šalies miškus.

Visų LMS Prezidiumo narių vardu kreipiamės per mūsų vienytoją žurnalą „Mūsų girios“ vėl įsijungti į Lietuvos miškininkų sąjungos eiles. Kviečiame paagituoti savo kolegas, pažįstamus miškininkus dalyvauti mūsų Sąjungos veikloje. Norime paskatinti Jus burtis į skyrius teritoriniu principu. Nebūtinai LMS skyrių turi sudaryti vienos organizacijos nariai. Veikla bus turiningesnė, labiau koordinuota, jei Valstybinių miškų urėdijos regioninio padalinio miškininkai jungsis su privačių miškų savininkais, ten dirbančiais specialistais, medienos ruošos ar perdirbimo įmonių, mokslo įstaigų miškininkais.

Praktškai LMS skyrių formavimo reikalingai regionuose sparčiau pajudėtų į priekį, jei įstaigoje ar teritoriniame regione atsirastų iniciatyvus miškininkas, kuris imtųsi skyriaus vadovo funkcijų ir pradėtų telkti būsimus narius. Posėdyje siūlyta visiems Prezidiumo nariams pasidalinti konkrečius regioninius padalinius ir pabandyti vesti pokalbius su buvusiais LMS skyrių pirmininkais ar pažįstamais aktyviais miškininkais, norinčiais ir galinčiais suformuoti tokių skyrių.

Kitas svarbus klausimas – sekcijų formavimas, kuris pagreitintų ir pagyvintų Sąjungos veiklą. Iš tų, kurie suvažiavime ar vėliau užpildė gautas anketas ir nurodė savo domėjimosi sritis, jau galima suformuoti keletą sekcijų. Pradžiai galima steigti jungtines, o kai atsiras daugiau narių, galima bus išskirti į įvairesnes.

Prof. Stasys Karazija siūlo šiuo metu tokių sekcijų branduolius: teisės aktų tobulinimo ir miškų politikos; visuomenės nuomonės formavimo; miškų atkūrimo ir ugdymo klausimų; kultūrinės-sportinės veiklos; jaunųjų miško bičiulių šefavimo (kol kas jungiant su LMS veiklos propaganda); miško

naudojimo, medienos ruošos ir apskaitos; gamtos saugos ir rekreacijos. Gali būti ir kitokia dėlionė. Prezidiumo nariai pagal kiekvieno labiau žinomą sritį galėtų padėti suformuoti tokias sekcijas, rūpintųsi jų veikla.

Internetinis tinklalapis – rimtos organizacijos vizitinė kortelė

Keletą metų buvo nebeatnaujiamas Lietuvos miškininkų sąjungos internetinis tinklalapis. Prezidiumo nariai pateikė nemažai siūlymų, kaip spręsti šią problemą: naudotis senojo tinklalapio maketu ar sukurti šiuolaikišką, o gal keisti net tinklalapio pavadinimą?

Kita vertus, profesionalaus tinklalapio sukūrimas gali nemažai kainuoti, todėl ar Sąjunga bus pajėgi finansiškai tai įgyvendinti. Nuspręsta pirmiausia išsiaiškinti naujo tinklalapio sukūrimo išlaidas, sukurti entuziastų grupę, kuri rūpintųsi jo turiniu.

Ryšiai su kaimyninių šalių miškininkų sąjungomis

Tarpukariu ir po nepriklausomybės atkūrimo Lietuvos miškininkų sąjunga glaudžiai bendradarbiavo su Baltijos šalių, Lenkijos ir Vokietijos miškininkų sąjungomis. 1938 m. įkurus Baltijos šalių miškininkų sąjungą, kasmet vyko konferencijos, tačiau jas nutraukė karas. Nuo 1990 m. vėl atkūrus Baltijos miškininkų sąjungą, kasmet rengtos konferencijos vis kitoje šalyje (Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje). Bet įvykus šiose šalyse valstybinių miškų valdymo reformoms tokie susitikimai nerengiami.

Vienas iš mūsų Sąjungos siekių – vėl atkurti buvusius ryšius, dalintis patirtimi ir informacija apie pokyčius miškų ūkio srityje. Matyt, reikia pagalvoti ir apie kitokias

bendravimo formas. Nemažai miškininkų palaiko asmeninius draugiškus ryšius su kaimyninėse šalyse dirbančiais kolegomis, susitinka ar lankosi vieni pas kitus įvairiomis progomis.

Prezidiumo posėdyje nuspręsta informacijai surinkti panaudoti asmeninius ryšius su kitų šalių miškininkais, kviešti bendrauti ir Baltarusijos miškininkus.

Draugaukime su jaunaisiais miško bičiuliais

Lietuvos miškų ateitis priklausys nuo to, ar mūsų visuomenė supras miškininkų darbą, jų siekius, ar jaunoji kartą ryšis tapti miškininkais. Daug metų jaunuomenės gamtosauuginių ugdymu, miškininkystės propagavimu rūpinosi darniai veikus Jaunųjų miško bičiulių sambūris, kurio steigėjas yra Lietuvos miškininkų sąjunga. JMB būrelių veiklą rėmė ir miškų urėdijos.

Nuo 2017 m. pabaigos įsikūrusi Valstybinių miškų urėdija prarado galimybę finansškai remti Jaunųjų miško bičiulių būrelių veiklą. Suezėjo ilgametė jaunųjų miško mylėtojų ir miškininkų draugystė – nebeliko daugybės konkursų, gamtos pažinimo pamokų apie mišką, jo augaliją, gyvūniją, išvykų į mišką su miškininkais, aplinkos švarinimo, medelių sodinimo talkų. Tik formali liko inkilų kėlimo šventė „Paukščiai grįžta namo“, Žemės dienos, kiti buvę įprasti renginiai su visuomene. Nemažas įtakos turėjo ir tai, kad buvusi VMU vadovybė nepalankiai žiūrėjo į tokią veiklą, teigdama, kad tai ne valstybinių miškininkų funkcijos, kad užtenka, jog Aplinkos ministerija skiria finansavimą ir skelbia konkursą šiai veiklai organizuoti.

Pastaraisiais metais jaunųjų miško bičiulių veiklos finansavimo konkursą laimėjo Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba ir ilgamečiai JMB būrelių ryšiai su miškininkais nutrūko. Todėl vienas iš svarbesnių Lietuvos miškininkų sąjungos uždavinių – atgaivinti buvusius ryšius su jaunaisiais miško mylėtojais, sudominti juos miškininko specialybe.

Džiugu, kad dabartinis Valstybinių miškų urėdijos vadovas supranta būsimų miškininkų ugdymo vertę.

LMS Prezidiumas nusprendė dalyvauti šiemet AM skelbiamame Jaunųjų miško bičiulių veiklos organizavimo konkurse. Tikime, kad LMS nariai VMU regioniniuose padalinuose skirs pakankamai dėmesio ir atgaivins buvusius ryšius su JMB būreliams mokyklose.

LMS XV-ame suvažiavime

Vizija – Lietuvos miškininkų parkas

Lietuvos miškininkų sąjungos nariai turi gražią viziją – įkurti Lietuvos miškininkų parką. Kol kas vyksta tik diskusijos, koks šio parko tikslas, kaip jis turi atrodyti, kur turėtų būti. Viena iš idėjų – jame sukaupti įvairių natūraliai Lietuvoje augančių medžių rūšių įvairių formų ekspoziciją.

Gamtoje pasitaiko labai įvairių tos pačios medžių rūšies formų (chlorofilinių, strobilų, šakojimosi, žievės, medžių lajų formos, stiebų formos ir kt.). Galėtų būti nusipelnusių miškininkų, Lietuvos miškininkų sąjungos garbės narių alėjos, įvairių atmintinų įvykių įamžinimo medžių grupės ar pavieniai medžiai, pavėsinė miškininkų susibūrimams ir kt.

Parko projektui parengti galima tartis su Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos želdynų dizaino studentais, kurie sutiktų parengti šio parko, kaip baigiamojo darbo, projektą. Diskusijos vyksta ir dėl parko vietos.

LMS neatsiejama nuo „Mūsų girių“

Kol gyvuoja Lietuvos miškininkų sąjungos žurnalas „Mūsų girios“ ir sąjunga jaučiasi stipri. Ir atvirkščiai. Anot prof. S. Karazijos, šiuo metu reikalingas tinklapis, Facebook'as, bet ne visi miškininkai jais naudojami, kai kam mieliau paimti į rankas įprastinį žurnalą „Mūsų girios“. Turime pagalvoti ir apie šio Sąjungos leidinio išlaikymą, tęstinumą. Lietuvoje tai vienas seniausių leidžiamų žurnalų – eina nuo 1929 metų. Šiandien žurnalo leidėjai pasiaukojamai dirba sudėtingomis sąlygomis, per visą leidybos istoriją labiausiai stokodami lėšų. Žurnalui, ypač karantino metu, trūksta ir informacinės medžiagos apie miškininkų darbus, veiklą regionuose.

Norime paagituoti visus Sąjungos narius, miškininkus, miškų mylėtojus visokeriopai remti žurnalą: teikti informaciją, rašyti aktualia tematika, prenumeruoti patiems ir suagituoti tai padaryti draugus. Taip Jūs prisidėsite ir prie Lietuvos miškų puoselėjimo.

Šiais išsakytais klausimais LMS prezidiumo nariai tikisi sulaukti visų miškininkų įvairiausių nuomonių, nes tiesa gimsta diskusijose.

Prašome Jūsų skirti 1,2 proc. sumokėto GPM žurnalui „Mūsų girios“

Prašymą VMI galite pateikti iki liepos 1 d.:

1. Elektroniniu būdu per EDS <https://deklaravimas.vmi.lt> ;
2. Įteikti tiesiogiai mokesčių administratoriui;
3. Išsiųsti mokesčių administratoriui paštu adresu:
VMI prie FM Mokestinių prievolių departamento Dokumentų tvarkymo ir archyvavimo skyriui Neravų g. 8, 66257 Druskininkai.
4. Pateikti per e. VMI mobiliąją aplikaciją (tai mobilioji programėlė, kuria gyventojams pateikiamos aktualiausios VMI paslaugos).

Formą FR0512 v.3 rasite čia <http://www.vmi.lt/cms/formos>.

Nuoširdžiai Jums dėkojame!

Mūsų rekvizitai:

VŠĮ „Mūsų girios“, įmonės kodas 125302897

A. Juozapavičiaus g. 10A, 09311 Vilnius

Lietuvos miškininkų sąjunga – mylinčių miškus idealistų sambūris

Dr. VIDMANTAS VERBYLA, Lietuvos miškininkų sąjungos prezidentas

Pradėdami naują Miškininkų sąjungos veiklos etapą, turime visi susimąstyti, kaip išsklaidyti susidariusį mitą, jog miškininkai blogai tvarko mūsų šalies miškus, netausoja gamtos vertybių. Kodėl lengvai pavyksta populistams paskleisti bauginantį mitą ir nuteikti šalies visuomenę – gelbėjime Lietuvos miškus, juos miškininkai jau baigia iškirsti. Kur poilsiausime, kur grybausime ir uogausime? Kas bus su klimato kaita – niekas nebesugers anglies dvideginio, ką daryti?

Pamačius keletą hektarų nukirto medyno, miestiečiui tapo tragedija – nebeliko Lietuvos miškų. O kad aplink veši jaunuolynai, pusamžiai, pribirstantys medynai – lyg ir natūralu, niekas net nepastebi įdėto miškininkų triūso, neskaiciuoja atkurtų miško hektarų.

Gera, kad dar kaimo žmonėms atrodo miškų ūkinė veikla suprantamesnė, kad užaugintas derlius turi būti nuimamas. Nepasikeitė ir dabar miškininkų pareiga – atkurti mišką nukirsto vietoje. Išsikėlėme ir dar vieną sąlygą, kad atkurtas miškas užaugtų ne prastesnės kokybės, atsparesnis, produktyvesnis nei nukirstasis. Jis juk augs mūsų vaikams ir anūkams. Šiuo metu tai galioja ir miško savininkams.

Kodėl populistai nepastebi, kiek miškininkai įdeda darbo ir lėšų įrengiant miestiečių nemokamam poilsio aikšteles, pavėsines, jas prižiūri, tvarko suniokotas, renka jų paliktas šiukšles? Nemato ir kiek įrengė pažintinių takų įvairių tipų miškuose su informacija apie ten esančią gamtinę įvairovę, kiek aptvėrė skruzdėlynų, kiek iškabino inkilų ir įrengė lizdaviečių paukščiams. O kiek paliekama bioįvairovės medžių, sausuočių, išvartų įvairiems gyvams veisti ir gyventi. Niekas viešai neįvertina, kad miškininkų dėka Lietuvos miškingumas nuo pokario laikais buvusių 12,1 proc. išaugo iki 33,6 proc., kad Lietuva priklauso šalims, kuriose miškų plotai sparčiausiai didėja. Bendras medienos tūris miškuose išaugo daugiau nei 4 kartus (nuo 125 mln. m³ iki 547 mln. m³), o vidutinis medynų tūris pasiekė 257 m³/ha. Pagal šį rodiklį Lietuvos miškai užima 10 vietą Europoje ir 14 vietą pasaulyje.

Lietuvoje miškai naudojami labai saikingai, nes iškertama tik iki 1,5 proc. esamo medienos tūrio, kuris kasmet vis didėja. Miškininkų triūsas – tai ir nemažas indėlis į Lietuvos valstybės biudžetą.

Todėl natūralu, kad Lietuvos miškininkų sąjungos nariai ir kiti miškininkai idealistai jaučiasi įžeisti dėl tokio visuomenės požiūrio į juos ir jų ilgametį triūšą puoselėjant šalies miškus.

Miškininkų sąjungos prezidiumas yra pasiryžęs nors kiek išsklaidyti paskleistą mitą, kad Lietuvos miškus reikia gelbėti nuo kirtimų, kad juose nesaugoma biologinė įvairovė, kad mažėja jų poveikis neigiamai klimato kaitai.

Šio mito išsklaidymui buvo sumanyta Girionyse kovo 20 d. organizuoti konferenciją „Lietuviškoji miškininkystė – emocijos ir faktai“, kurioje dalyvauti buvo kviečiami ir politikai, įvairių institucijų žiniasklaidos atstovai, nes jie turi didžiausią poveikį visuomenės nuomonės pokyčiams. Konferencijoje sumanyta ne tik pranešimais pristatyti vykdomą miškininkų veiklą, gamtos saugos kryptimi kintančią miškininkystės praktiką, supažindinti su bioįvairovės

apsaugos nuostatomis ES ir Lietuvoje, negyvos medienos skaidymosi poveikiu, bet ir surengti pažintinę išvyką į Dubravos girios rezervatinę apyrbę. Norėjome parodyti, kaip realiai keičiasi miškas, akiai uždraudus bet kokias ūkines priemones, netgi apribojus lankymąsi čia. Kartu norėjome parodyti, kad miškininkai ne tik steigia saugomas teritorijas, bet ir atlieka jose kai kuriuos tyrimus, kuria linkme kinta medynų sudėtis ir našumas. 2002 m. miškotvarkos duomenimis, medyno tūris tyrimo barelyje siekė net 700 m³/ha, vidutinis tūris rezervate – 276 m³/ha, o kas belikę dabar? Galima įvertinti, ir kaip kinta dirvožemyje vykstantys procesai, hidrologinis režimas, žolinė danga, entomofauna, roplių, paukščių rūšys ir kt. Visa tai pagal išgales stebi Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos dėstytojai ir studentai, LAMMC Miškų instituto mokslininkai.

Rengiant šią konferenciją teko įdėti nemažai darbo: parengti pranešimus, išsiuntinėti kvietimus įvairioms žiniasklaidos institucijoms, su daugeliu vadovų ir eilinių žurnalistų kalbėta telefonu. Paskelbtas karantinas sužlugdė šį mūsų planuotą renginį.

Gerokai nuvylė ir didžiųjų žiniasklaidos institucijų nenoras dalyvauti tokioje konferencijoje, priekaištaujant, kad konferencija organizuojama ne Vilniuje (toli reikia važiuoti), ką ten pamatysime toje apyrbėje. Kai kurie žurnalistai į kvietimus pokalbių metu tiesiai rėžė: „Tema nesensacinga, neturime laiko važinėti po tokias konferencijas...“

Žinoma, ne visi žurnalistai buvo abejingi Miškininkų sąjungos narių godoms, ypač iš smulkesnių rajoninių laikraščių, kurie mielai žadėjo dalyvauti.

Minties organizuoti tokią konferenciją neatsisakome. Tikimės ją surengti vasaros pabaigoje, kai vėl bus galima viešumoje susiburti didesniai žmonių būriui. Todėl kviečiame visus įvairių žiniasklaidos priemonių žurnalistus nelikti abejingiems miškininkams, jų darbams ir mūsų šalies miškams.

Dubravos girios rezervatinė apyrbė (pokyčiai miške, uždraudus bet kokias ūkines priemones)

AUTORIAUS nuotrauka

Karantinas nesustabdė miškasodžio

Nors per patį miškasodį šalyje buvo paskelbtas visuotinis karantinas dėl koronaviruso ir pratęstas iki gegužės 11 d., Valstybinių miškų urėdijos valdomuose miškuose jau kovą pirmieji miško sodinimo darbus pradėjo pajūryje VMU Kretingos regioninio padalinio miškininkai. Palankios oro sąlygos leido anksčiau ir kituose regionuose pradėti miškasodžio darbus.

Šiomet Valstybinių miškų urėdijos miškininkai atkurs kirtavietėse 8362 ha miškų ir įveis 509 ha naujų miško plotų, pasodindami apie 30 mln. medelių. Bendras apželdomas 8871 ha plotas prilygsta daugiau nei 12 000 futbolo aikščių.

„Šių metų miško sodinimas dėl karantino miškininkams tapo rimtu iššūkiu. Dauguma sodmenų buvo paruošti jau iš rudens, todėl privalėjome juos kuo greičiau pasodinti. Sodintojams teko laikytis rekomenduojamo atstumo tarp darbuotojų, kitų saugos sąlygų. Buvome įsigiję modernių cilindrinų sodiklių,

skirtų sodmenims su uždara šaknų sistema. Jie palengvino ir pagreitino sodinimą, galėjo sodinti vienas žmogus. Per dieną šiuo sodikliu vienas sodintojas pasodina apie 3000 medelių, o įprastai tokį kiekį pasodindavo dirbdami kartu 2 žmonės. Tai leido sodinti medelius ir saugiau. Kaip ir kasmet, daugiausiai bus pasodinta eglių, beržų, pušų, juodalksnių ir ąžuolų. Žinoma, kol jie išaugs mišku, pasieks brandą, esame paskaičiavę, kad miškininkams teks prie kiekvieno prieiti net 60 kartų“, – sako Valstybinių miškų urėdijos vadovas Valdas Kaubė.

Pavyzdžiui, VMU Biržų regioniniame padalinyje šį pavasarį buvo pasodinta 775 000 medelių, iš jų 480 000 eglių, 100 000 ąžuoliukų. Šiomet čia likviduojamas Biržų girininkijoje buvęs medelynas, iškasami paskutiniai sodmenys, jo teritorijoje baigiamas įveisti 8,5 ha ąžuolynas.

Dėl viruso pandemijos balandžio 25 d. neįvyko Valstybinių miškų urėdijos pla-

nuota tradicinė nacionalinio miškasodžio šventė, kitos visuomenės talkos, įprasminant bendrą visų rūpestį mišku ir palikimą ateities kartoms. Tokių visuomeninių renginių metu kasmet būdavo pasodindavo apie 400 tūkst. medelių.

Papildytos sėklų atsargos – šiemet Dubravos regioninio padalinio medelyno aižykloje išaižyta daugiau kaip 200 tonų kankorėžių. Medelynuose baigiami sėti pasėliai naujiems miško sodmenims auginti. Pasodinus mišką, girininkijose bus planuojami kitų metų miškų atkūrimo darbai: želdintose kirtavietėse vertinamos augavietės, jų derlingumas, parenkamas miško atkūrimo būdas konkrečiuose sklypuose ar jų dalyse, kokių reikės medžių rūšių sodmenų.

Bendromis valstybinių miškininkų ir privačių miškų savininkų pastangomis 2019 m. Lietuvos miškingumas pasiekė 33,6 proc.

Parengta pagal VMU inf.

Medienos krizė įsibėgėja

Beveik pusė medienos pirkėjų stabdo pirkimus

Dėl koronaviruso pandemijos paskelbto karantino medienos sektorius Lietuvoje susidūrė su didžiuliais iššūkiais. Valstybinių miškų urėdija jau kovo mėnesį gavo pirmuosius signalus, kad žaliavinės medienos ir miško kirtimo liekanų pirkėjai svarsto nepirkti medienos, o balandį jau beveik pusė pirkėjų pranešė stabdantys medienos pirkimus. Pirmąjį šių metų ketvirtį medieną iš Valstybinių miškų urėdijos įsigijo 287 įmonės, per pastarąsias kelias savaites perkančiųjų liko 145.

„Pirkėjai mus informuoja, kad nurodytais terminais nepirks medienos, prašo pratęsti atsiskaitymo terminus, netaikyti sankcijų už sutartinių įsipareigojimų nevykdymą, perkelti nenupirktus medienos kiekius į kitus ketvirčius. Ši situacija sudėtinga tiek medienos pirkėjams, tiek Valstybinių miškų urėdijai. Kasdien susidurdami su iššūkiais, kaip užtikrinti įmonės finansinį ir veiklos stabilumą, intensyviai ieškome būdų ir sprendimų, kaip abiems pusėms išgyventi šį kritinį laikotarpį. Todėl su kiekvienu pirkėju ieškome sprendimų, galimybių nukelti medienos pirkimą vėlesniam laikotarpiui, deriname kitokius medienos pirkimo–pardavimo sutarčių vykdymo terminus“, – sakė Valstybinių miškų urėdijos vadovas Valdas Kaubė.

Mažinamos kirtimų apimtys

Reaguodama į pirkėjų pranešimus ir mažėjančias pirkimų apimtis, VMU regioniniuose padaliniuose daliai medienos ruošos paslaugas atliekančių įmonių sumažino medienos ruošos paslaugų apimtis, stabdo kirtimus. Laikina sustabdyta beržo pjautinių rąstų gamyba, sumažinta pušies pjautinių rąstų, eglės popierrąsčių gamyba. Valstybinių miškų urėdija koncentruoja medienos ruošos darbus vėjavartoms sutvarkyti.

Medienos pirkėjams teikiamų sortimentų gamyba ir ištraukimas į miško sandėlius trunka ne mažiau kaip 2 savaites, todėl VMU regioniniai padaliniai, planuodami savo veiklą ir įvertinę su pirkėjais sudarytose žaliavinės medienos ir miško kirtimo liekanų pirkimo–pardavimo sutartyse numatytus įsipareigojimus parduoti atitinkamų sortimentų kiekius, dalį medienos jau yra paruošę iki pirkėjų pranešimų apie pirkimo sustabdymą dienos. Atsižvelgdami į sutartyse numatytus įsipareigojimus, siūlo pirkėjams priimti jau turimą pagaminatą medieną.

„Vienas pagrindinių įmonės tikslų – miško išteklius naudoti racionaliai, siekiant išvengti pagamintų sortimentų kokybės pablogėjimo dėl ilgo laikymo. Atsižvelgdami į pirkėjų prašymus ir atsakingai įsivertinę galimybes, dalį šiomet I ketvirtį nenupirktos medienos kiekio sutikome perkelti į II ketvirtį“, – sakė V. Kaubė.

Daugiau aukcionų trumpalaikėms sutartims sudaryti

Pasikeitusią medienos paklausą galima matyti, stebint didmeninę prekybą elektroninėje žaliavinės medienos ir miško kirtimo liekanų pardavimo sistemoje (EMPS), administruojamoje UAB „Baltpool“. Balandį VMU turėjo organizuoti 1,5 karto daugiau aukcionų trumpalaikėms sutartims sudaryti, palyginus su šių metų I ketvirtio vidutiniu mėnesio aukcionų kiekiu. Per balandžio mėn. paskelbti ir įvyko 144 aukcionai trumpalaikėms sutartims sudaryti, kai 2020 m. sausio–kovo mėnesiais vidutiniškai buvo organizuojami 99 aukcionai per mėnesį.

Balandžio mėn. aukcionuose trumpalaikėms sutartims sudaryti skelbiami parduodamų atitinkamų sortimentų šie kiekiai: pušies pjautinių rąstų – 2,6 karto, eglės pjautinių rąstų – 3,1, ąžuolo pjautinių rąstų ir juodalksnio pjautinių rąstų – 1,8, eglės

popierrąsčių – 5,6, beržo popierrąsčių – 1,3, spygliuočių tarrąsčių – 2, lapuočių tarrąsčių – 7,1, miško kirtimo liekanų – 4,2 karto didesni, palyginus su šių metų I ketvirtį skelbtais parduoti vidutiniais mėnesio atitinkamų sortimentų kiekiais.

Nors sortimentų kainos po 2020 m. I pusmečio įvykusių aukcionų pusmetinėms sutartims sudaryti susiformavo pakankamai žemos, tačiau ir toliau nenustoja kristi. Balandį vykusiuose aukcionuose trumpalaikėms sutartims sudaryti atskirų sortimentų kainos, palyginus su 2020 m. kovo mėn. vykusiais aukcionais, dar krito: daugiausiai eglės popierrąsčių ir lapuočių tarrąsčių – 21,9 proc., pušies pjautinių rąstų – 17,3 proc., beržo pjautinių rąstų – 14,5 proc., pušies popierrąsčių ir malkų kurui – 7,5 proc., spygliuočių tarrąsčių ir plokščių medienos – 3,3 procento.

Jeigu šių metų sausio–kovo mėn. vykstant aukcionams trumpalaikėms sutartims sudaryti vieno aukciono metu vidutiniškai pirmame aukcione pirkėjai nupirkdavo apie 65 proc. skelbtų aukcione parduoti sortimentų, tai balandžio mėn. pirmą kartą skelbiamuose aukcionuose trumpalaikėms sutartims sudaryti pirkėjai nuperka tik apie 37 proc. sortimentų. Artimiausiu metu VMU planuoja organizuoti 2020 m. II pusmečio aukcioną pusmetinėms sutartims sudaryti.

Smogė dvi krizės

Valstybinių miškų urėdijos veiklai ir medienos sektoriui įtakos turėjo ne tik pandemijos sukelta krizė. Dar 2019 m. viduryje nepaprasta padėtis medienos sektoriuje susidarė Europos miškus užpuolus viršūniniam žievėgraužiui ir vėjavartoms. Medžių kenkėjui pažeidus didžiulius plotus, Vokietija, Austrija, Čekija, Lenkija bei Baltarusija atliko daug sanitarinių kirtimų – dėl to rinkoje atsirado didžiulis medienos perteklius, nulėmęs kainos kritimą. 2020 m. I pusmečio žaliavinės medienos pardavimo aukcionuose, lyginant su atitinkamo laikotarpio aukciono kainomis 2019 m., buvo stebimas vidutinis žaliavinės medienos kainos sumažėjimas 36 proc. – nuo 56,4 euro iki 36,1 euro už kietmetrį. Dėl mažesnio parduoto kiekio įmonė uždirbo 8,7 mln. eurų mažiau, o dėl kainos kritimo – 13,1 mln. eurų mažiau.

Net 93 proc. VMU pajamų sudaro prekyba mediena, kuri yra vienas svarbiausių Lietuvos išteklių, sukuriančių apie 5 proc. viso šalies BVP.

VMU inf.

VACLOVO TREPĖNAČIO nuotrauka

Mišakai degė ir per Velykas

Dubravos RP Pageležių girininkijoje

Šiemet žiemą nebuvo beveik sniego ir kritulių, miškininkams, aplinkosaugininkams bei gaisrininkams didelį nerimą nuo anksto pavasario kėlė neišgyvendintas gyventojų įprotis deginti sausą pernykštę žolę, nuo kurios išsplieskia miškų, durpynų gaisrai, sudega kaimuose pastatai, kyla pavojus gyvūnijai ir žmonių gyvybei. Jeigu oras sausas ir vėjuotas, užtenka vos kelių akimirkų, kad liepsnos sparčiai išplistų didelėje teritorijoje, kurias vėliau tampa sudėtinga suvaldyti.

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento duomenimis, Lietuvoje 2019 m. pavasarį išdegė apie 2300 ha pievų. Šiemet iki balandžio 23 d. atvirose teritorijose kilo 1231 gaisras, išdegė 2548 ha pievų bei miško paklotės, medynų, durpynų.

Stingant drėgmės miškuose, šiemet pirmas miško gaisras kilo kovo 19 d. Valstybinių miškų urėdijos Kuršėnų regioninio padalinio Lukšių girininkijoje. Laimei, laiku buvo pastebėtas ir lokalizuotas.

Ypač miško gaisrų pagausėjo Velykų švenčių laikotarpiu: balandžio 6–12 d. šalies

miškuose užfiksuota 18 miško gaisrų, ugnis pažeidė 20,5 ha miško plotą, iš jų 12 gaisrų kilo privačiuose miškuose (pažeista 8,30 ha miško). Paminėtini keli didesni gaisrai.

Balandžio 6 d. ugnis išsplieskė VMU Varėnos regioninio padalinio Vėžionių girininkijos teritorijoje esančiame privačiame miške ir išplito beveik 6 ha plote. Balandžio 7 d. sudėtingas gaisras kilo Šalčininkų rajono Dieveniškų seniūnijoje, pasienyje su Baltarusija: vienu metu degė atokiai Naujųjų Miežionių kaime pastatai ir liepsnos slinko pievomis link valstybinio Dieveniškų girininkijos miško. Atvykus į kaimą valstybiniais gaisrininkams, vienas gyvenamasis namas jau buvo sudegęs, liepsnos plaukštėsi virš kitos trobos stogo ir dviejų ūkinių pastatų. Gyventojų teigimu, nevaldoma ugnis galėjo kilti nuo kaimo arti pastatų deginamų šakų ir pernykštės žolės.

VMU Šalčininkų RP priešgaisrinės komandos su dviem priešgaisriniais automobiliais gesino liepsnas pievose ir prie miško, o ugniagesiai su savo technika gelbėjo kaimo trobas. Gesinti gaisrą trukdė smarkus

vėjas. Per porą valandų suvaldę liepsnas kaime, dalis ugniagesių atsukė į pagalbą miškininkams. Kilusį gaisrą gesino iš viso 10 priešgaisrinių automobilių.

Neatsargus elgesys su ugnimi padarė nemažų nuostolių: Naujųjų Miežionių kaime sudegė keli ūkiniai pastatai, gyvenamas namas, ugnis nuniokojo apie 3 ha pievos ir 2,83 ha valstybinio miško. Kad liepsnos degėsi pilname miške neišsiplekštų iš naujo, miškininkai dar kurį laiką turėjo budėti ir stebėti gaisrą.

Dieveniškų seniūnijos gyventojai, matyt, nepasimokė iš pernai balandžio 25 d. kilusio didžiulio gaisro Krakūnų kaime – tuomet sudegė net 14 kaimo pastatų, pasieniečiai iš degančių pastatų išgelbėjo senyvą moterį ir 60-metį vyrą.

Nors Velykų savaitgalį karantino laikymosi prevencijai 3 dienoms buvo ribotas žmonių judėjimas į kitus miestus ir savivaldybes, rekomenduota švęsti Velykas tik savo namuose, matyt, ne visi laikėsi šios rekomendacijos, išskylavo ir miškuose. Nemažai miškininkų Velykų šventes turėjo

Kuršėnų regioniniame padalinyje

Nemenčinės regioniniame padalinyje

Šalčininkų regioniniame padalinyje

Nemenčinės regioniniame padalinyje

sutikti neįprastai – gesindami liepsnojančius miškus ir pievas.

Balandžio 11 d., šeštadienį, VMU Kuršėnų regioninio padalinio Kurtuvėnų girininkijoje nuo kažkieno padegtos pernykštės žolės ugnis persimetė į mišką Balėnų pelkėje, išdegė 1 ha miško ir 8 ha pievų. Balandžio 12 d., Velykų sekmadienio rytą, antžeminė automatinė miško gaisrų stebėjimo sistema užfiksavo gaisrą VMU Dubravos regioninio padalinio Pageležių girininkijos miške (Jonavos r.). Pamišus šventinės nuotaikas, net 9 val. jungtinės Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento, Jonavos rajono savivaldybės ir Valstybinių miškų urėdijos priešgaisrinės tarnybos gesino miške įsiplieskusį gaisrą. Jį gesinti padėjo ir vietos ūkininkai. Ugnis sunioškojo beveik 3 ha miško. Įtariama, kad sukelti gaisrą galėjo bobausių rinkėjai.

Balandžio 12 d. sekmadienio pavakare kitas gaisras kilo Varėnos rajone, Glūko girininkijoje esančiame privačiame miške – išdegė 2,75 ha medynų. Spėjama, kad gaisro priežastis irgi neatsargus miško lankytojų ar bobausių rinkėjų elgesys su ugnimi.

Po Velykų atšalus orams ir iškritus šiek tiek kritulių, pievų degamumas sumažėjo, o kartu ir pavojus miškams. Tačiau atvelykinis atokvėpis neilgai truko – vėl išsausėjus miškams ėmė pildytis degėsių statistika. Ugniagesiai 106 kartus vyko gesinti atvirų teritorijų gaisrų Vilniaus, Kauno, Šiaulių, Marijampolės, Alytaus, Klaipėdos, Telšių apskrityse. Balandžio 22 d. liepsnos įsiplieskė Gaižiūnų kariniame poligone, išplitusios nemažame plote. Tą dieną kilo gaisras net įmonėje „Klaipėdos mediena“.

Balandžio 25–26 d. užregistruoti 5 miško gaisrai (išdegė apie 2,2 ha miško), o

balandžio 28 d. Šalčininkų rajone teko gesinti 2 miško gaisrus. VMU Šalčininkų regioninio padalinio Šalčininkėlių girininkijoje tądien išdegė 0,71 ha vyresnio amžiaus miško, o Poškonų girininkijos teritorijoje prie Naujakiemio kaimo liepsnos pražudė apie 4,5 ha privačių drebulės želdinių.

Šiomet iki gegužės 1 d. Lietuvos miškuose užregistruoti 68 miško gaisrai, išplitę 39,89 ha plote, iš jų 28 miško gaisrai kilo privačiuose miškuose, pažeidę 23,76 ha (2019 m. šiuo laikotarpiu buvo užregistruota 132 miško gaisrai 163,39 ha plote).

VMU regioninių padalinių priešgaisrinės komandos bei miškų pareigūnai pagal gautus pranešimus apie kilusius miško gaisrus iki balandžio 30 d. buvo išvykę į gaisravietas 196 kartus.

Prevenčinės priemonės

Balandžio 17 d. Valstybinių miškų urėdijos bei Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento vadovai surengė vaizdo konferenciją, kurios metu aptarė prevencinius miškų gaisrų klausimus, galimus miško apsaugos specialistų ir priešgaisrinių komandų mokymus regionuose bendrai gesinti miško gaisrus.

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento direktorius Saulius Greičius pažymėjo, jog kilus didesniai gaisrai miške būtų gerai, jei gaisrininkai galėtų kontaktuoti su valstybiniais miškininkais per vieną centrą ir taip suaktyvintų pagalbą regionuose. Be to, ug-

Gaisrų stebėjimo sistemų kameros įrengtos ant kai kurių telekomunikacijos bokštų

Prie antžeminės automatinės miško gaisrų stebėjimo sistemos valdymo pulto

niagesiai ne visur gali privažiuoti miškuose su gaisrine technika, todėl būtų efektyvu pasitelkti miškininkų visureigius su gaisrų gesinimo įranga.

Susitikimo metu aptartas specifinis miško gaisrų gesinimas Kuršių nerijoje. Čia miškus stebi VMU Kretingos regioninio padalinio antžeminės automatinės miško gaisrų stebėjimo sistemos operatoriai, budi 3 priešgaisrinės komandos, į paskelbtą pavojaus signalą yra pasirengusi atvykti budinti brigada. Jos turi specialios paskirties automobilius, traktorius, plaukiojančius motorinius siurblius vandeniui iš Kuršių marių paimti ir kitą reikiamą įrangą.

Susitikime sutarta, jog abiejų tarnybų darbuotojai galėtų patikrinti prie Kuršių marių esančias siurblines, vandens paėmimo vietas ir aptarti, kokia papildoma technika galėtų būti perdislokuojama, jeigu kiltų didelis gaisras. Tam reikalinga gera gesintojų komunikacija ir bendradarbiavimas.

Viena iš tokio bendradarbiavimo priemonių galėtų būti miško apsaugos specialistų ir priešgaisrinių komandų mokymai regio-

nuose bendrai gesinti miško gaisrus. Šiuo metu tokius mokymus miškininkai veda patys. Juos baigus, miško apsaugos specialistams yra išduodami miško gaisrų gesinimo vadovo pažymėjimai. Šiemet tokių mokymų reikėtų 78 miško gaisrų gesinimo vadovams ir 60 komandos narių. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento direktorius S. Greičius pažadėjo suderinti šiuos klausimus su Ugniagesių gelbėtojų mokykla.

Valstybinių miškų urėdijos direktoriaus Valdo Kaubrės manymu, pavasarį būtų tikslinga per televiziją ir socialiniuose tinkluose platinti vaizdo priemonės visuomenei, kurios padėtų atgrasyti gyventojus deginti žolę.

Lietuvoje po Atvėlykio dėl padidėjusios sausros paskelbus ketvirtą miško gaisrų pavojaus kategoriją, Valstybinių miškų urėdijos miškininkų priešgaisrinės komandos kartu su valstybinės priešgaisrinės priežiūros pareigūnais balandžio 25–26 d. visoje Lietuvoje surengė bendrą reidą, kurio metu patruliavo 60 komandų – 103 ekipažai, stebėję miškus, sodų bendrijas, miško poil-

siavietes. Bendrus miškininkų ir gaisrininkų reidus bei pratybas planuoja rengti ir ateityje.

Valstybinių miškų urėdija kasmet priešgaisrinei miškų apsaugai turi skirti apie 2 mln. eurų savolėšų, kadišlaikytų antžeminės automatinės miško gaisrų stebėjimo sistemos, kur prie monitorių pasikeisdami budi apie 50 žmonių. Dar 30 samdomų žmonių nuolatos budi priešgaisriniuose bokštuose. VMU regioniniuose padaliniuose taip pat budi pasiruošusios gesinti miško gaisrus 57 priešgaisrinės komandos, sudarytos iš papildomai samdomų apie 250 darbuotojų, o kilus didesniems gaisrams mobilizuojamos apie 300 žmonių rezervinės komandos. Kasmet įrengiama ar atnaujinama degiuose miškuose ir apie 13 000 km priešgaisrinių mineralizuotų juostų, privažiavimo kelių iki vandens telkinių. Viso šito reikėtų daug mažiau, jei miškų lankytojai ir pamiškių gyventojai drausmingiau elgtųsi su ugnimi, jaustų moralinę atsakomybę už lengvabūdiškus ar/ir tyčinius savo veiksmus.

Parengta pagal VMU inf.

Naujas gyventojas Telšių RP žvėrinčiuje

Lietuvos zoologijos sodo prašymu Valstybinių miškų urėdijos Telšių regioninio padalinio Ubiškės girininkijoje esančiame žvėrinčiuje balandžio 16 d. apgyvendintas aptvare beveik 2 metų stumbriukas, pavadintas Dunst vardu. Jis atvežtas iš Kauno, Lietuvos zoologijos sodo, į kurį 2019 m. vasario pradžioje su dviem stumbrėmis buvo atgabentas iš Vokietijos Duisburgo zoologijos sodo.

Kadangi naujas stumbrų voljeras Dūkijoje dar neįrengtas, o Pašilių stum-

bryne nėra vietos, Lietuvos zoologijos sodo specialistai, įvertinę Ubiškės girininkijos žvėrinčiuje esančias sąlygas, parinko jam buveinę čia. „Tikimės, kad atskirtas nuo stumbrės jis išmoks čia gyventi savarankiškai ir vėliau bus galima paleisti į laisvę, papildys mūsų miškuose gyvenančių stumbrų populiaciją“, – sakė Valstybinių miškų urėdijos vadovas Valdas Kaubrė.

Zoologijos sodo specialistai išpareigojo kartu su Žvėrinčiaus darbuotojais stebėti ir prižiūrėti, kaip stumbriukas pripranta prie

naujos buveinės sąlygų. Pirmas 5-10 dienų po atvežimo jis laikytas mažesniame voljere, vėliau paleistas į erdvą aptvarą, kurio sąlygos artimos gyvenimui natūralioje gamtoje.

Ubiškės girininkijoje 1996 m. įkurtame Žvėrinčiuje stumbriukas be motinos neturėtų jaustis vienišas – šiuo metu čia aptvaruose gyvena 6 suaugę stumbrai.

Valstybinių miškų urėdija iš viso rūpinasi 25 stumbrėmis – 15 patinų ir 10 patelių, tarp jų – 6 jaunikliais, kurių didžioji dalis gyvena Pašilių stumbryne. Stumbrų patelės jauniklius veda kas antrus metus, kasmet jų būna nuo vieno iki keturių. Pašilių stumbryne nuo jo įkūrimo prieš 50 metų yra gimę 180 stumbrų jauniklių. Pagal tarptautinį susitarimą Lietuvoje gimusiems stumbrams suteikiami vardai, prasideantys raidėmis „Gi“. Pirmasis Lietuvoje nelaisvėje gimęs stumbras buvo pavadintas Giriniu. Šiuo metu Pašilių stumbryne vyriausiems stumbrams yra po 18 metų – tai Girius ir Giedrė. Stumbrai gali išgyventi aptvaruose iki 30 metų.

Parengta pagal VMU inf.

Miškų genetikos tyrimų poreikis ir perspektyvos

Dr. DARIUS KAVALIAUSKAS, dr. VIRGILIJUS BALIUCKAS

Šių metų sausio 30 d. Prancūzijoje, Avinjon universitete EUFORGEN programa kartu su GenTree projektu organizavo suinteresuotų šalių susitikimą, siekiant nustatyti ateities miškininkystės mokslo tyrimų prioritetus Europoje. Jame dalyvavo daugiau nei 60 dalyvių iš 25 Europos šalių.

Kadangi EUFORGEN yra Europos miško genetinių išteklių programa, pagrindinis dėmesys skirtas miškų genetiniams tyrimams besikeičiančio klimato sąlygomis. Prieš prasidedant diskusijoms, Europos Komisijos atstovas Pierre Schellekens pristatė ES žaliąjį kursą „Green deal“, kuriuo siekiama, kad iki 2050 m. ES šalys taptų neutraliomis klimato kaitos atžvilgiu. Pristatyme pateikta koncepcija, kaip ir miškų genetiniai tyrimai bei genetiniai ištekliai gali prisidėti prie šio kurso įgyvendinimo, vykdant mokslinius-taikomuosius tyrimus. Pabrėžta, kad miškų genetiniai ištekliai ES Žaliajame kurse yra svarbūs, saugant ir didinant bioįvairovę, kurios pagrindinė sudedamoji dalis yra genetinė įvairovė. Didelė genetinė miškų įvairovė yra būtina sąlyga adaptacijai bei tvariam ir produktyviam miškų augimui. Miškų produktyvumas ateityje lems didesnę sukaupiamą CO₂ kiekį miškuose, jį pašalinant iš atmosferos ir mažinant šiltnamio efektą.

Diskusijos vyko skirtingais formatais, įvairiomis temomis grupėse, o pabaigoje,

atlikus apklausą, rezultatai apibendrinti ir nustatyti pagrindiniai mokslinių tyrimų prioritetai miško genetikos srityje, iš jų paminėtini:

- miškų genetinio monitoringo įgyvendinimas europiniu ir nacionaliniu lygiu, įtraukiant kitas miškų monitoringo schemas ir jų teikiamus rezultatus/monitoringo sistemų integraciją;

- naujų bandomųjų želdinių įveisimas europiniu lygiu;

- „Tinkamas medis tinkamoje vietoje“ tyrimų vykdymas (provenencijų/kilmų tyrimai);

- didesnis dėmesys medžių plastiškumo ir epigenetikos tyrimams;

- perėjimas iš pavienių kandidatinių genų tyrimų prie pilno genomo sekvenavimo, ieškant genų ir jų grupių, susijusių su medžių adaptacija;

- rizikų valdymas kintančio klimato sąlygomis – mokslinių tyrimų sklaida ir pritaikomumas praktikoje;

- komunikacija – dialogo užtikrinimas tarp mokslininkų, politikų, visuomenės ir miškininkų;

- miško medžių dauginamosios medžiagos platinimo ir perkėlimo kontrolė ir kt.

Lietuvoje netylant diskusijoms dėl Punios šilo ateities, iškeltas klausimas apie saugomų teritorijų ir miško genetinių išteklių valdymą bei tvarkymą. Kiekvienas atvejis yra unikalus ir kiekvienoje situacijoje reikia nustatyti prioritetus bei siekti susitarimo, ypač žinant, kad miškų genetinių išteklių tikslas yra išsaugoti genetinę įvairovę, kuri yra būtina vykti evoliucijai, adaptacijai ir rūšių įvairovės išlikimui.

Apibendrinant susitikime išsakytas mintis, reikėtų pabrėžti, kad visi dalyviai vieningai sutiko, jog moksliniai tyrimai miško genetikos srityje yra ypatingai svarbūs klimato kaitos šėšelyje. Neatsiejama mokslinių tyrimų dalis turi būti komunikacija – užtikrinti dialogą tarp mokslininkų, politikų, miškininkų ir visuomenės. Tik tada bus pasiektas bendras sutarimas, kaip tinkamai valdyti miškus ir didinti jų tvarumą.

Dėkojame Aplinkos ministerijai už paramą ir suteiktą galimybę dalyvauti EUFORGEN programos veikloje.

Pamąstymai apie aplinkosaugą ir miškus

Prof. habil. dr. akad. emer. STASYS KARAZIJA

Pasaulis, ilgus amžius beatodairiškai naudojęs gamtos turtus, XX amžiuje, o ypač po to, kai pastebimai ėmė kisti meteorologinė aplinka, kurios kitimo galima priežastimi įvardijama ūkinė žmogaus veikla, susirūpino gamtosauga. Šiuo metu viso pasaulio mokslininkų, aplinkosaugininkų ir politikų dėmesys nukreiptas į dvi pagrindines aplinkos apsaugos problemas – biologinės įvairovės išsaugojimą ir klimato kaitos stabdymą. Abi šios problemos sudėtingos, įvairialypės ir daugiapakopės, o joms spręsti siūlomos priemonės ne visada sutampa. Sprendžiant šias problemas pasauliniu mastu turėtų būti nustatomi prioritetai, į pirmą vietą iškeliant kovos priemones su tais reiškiniais, kurie kelia didžiausią pavojų. Keistokai atrodo situacija, kai pasaulis abejingai stebi milijonus hektarų miškų apėmusius gaisrus Australijoje, Rusijoje (Sibire), Pietų Amerikoje, kai į atmosferą išmetama šimtai milijonų tonų dujų, didinančių šiltnamio efektą, o Lietuvoje baudžiamas pilietis, susikūręs lauželį savo sode, kad sudegintų lapus ar ligų ir kenkėjų pažeistus augalus. Pažvelkime plačiau į šių problemų keliamų klausimų sprendimų situaciją Lietuvoje.

Nevienodas bioįvairovės ir klimato kaitos vertinimas

Visų pirma, pastebimas prieštaravimas arba bent jau nevienodas naudojamų priemonių vertinimas minėtoms problemoms spręsti. Lietuva atsiskaito Europos Sąjungai dėl abiejų šių problemų sprendimo priemonių: dėl klimato kaitos – pagal surišamo ir konservuojamo CO₂ kiekio rodiklius, ir dėl biologinės įvairovės išsaugojimo – pagal saugomų teritorijų ploto bei jų funkcinės struktūros rodiklius. Tačiau šalies viduje, ypač iš gamtosaugininkų pusės, jaučiamas prioriteto teikimas bioįvairovei, skiriant mažesnę dėmesį klimato kaitai. Štai „LR teritorijos bendrojo plano (iki 2030 m.)“ projekte siūloma siekti, kad „brandžių ir perbrendusių medynų ploto dalis turėtų būti ne mažesnė kaip 40 proc.“. Tai dėl biologinės įvairovės. O visi miškų mokslų tyrimai, medynų augimo eigos lentelės rodo, kad didžiausias medienos prieaugis yra (kartu ir daugiausia CO₂ sukaupiamas) jaunuose ir pusamžiuose medynuose. Perbrendusių medynų medienos prieaugis mažas, o CO₂ balansas neutralus: kiek sunaudojama, tiek ir atpalaiduojama. Todėl toks didelis brandžių ir perbrendusių medynų plotas tikrai nepasitarnaus klimato kaitos mažinimo tikslams. Vargu, ar jis daug padės ir biologinės įvairovės didinimui. Žinoma, ir pajamų iš miško gavimo prasme tokia medynų amžiaus struktūra nenaudinga.

Štai čia ir prasideda aštrus disputas tarp miškininkų ir gamtosaugininkų. Pastarieji kaltina miškininkus, kad jiems rūpi tik pinigai. Ar iš tikrųjų taip?

Dar XIX amžiuje Vakarų Europos (šveicarų ir vokiečių) miškininkai sukūrė darnaus miškų ūkio teoriją, kurią įgyvendinant siekiama, kad miškuose būtų tolygus medynų pasiskirstymas pagal amžių. Tai padeda sukurti miško bendrijų įvairovę, kuri labai glaudžiai siejasi su augalijos ir gyvūnijos rūšių įvairove. Šiuo metu darnaus miškų ūkio principai taikomi visų Europos šalių miškuose, jais remiasi ir Lietuvos miškų ūkis.

Šiais laikais kiekvienas miškų mokslus studijuojantis jaunuolis išaštoninamas, kad miškas turi treją funkciją – ekonominę, ekologinę ir socialinę. Daugumą ekologinę ir socialinę funkciją gerinančių priemonių taip pat įgyvendina miškininkai. Tačiau negalima ignoruoti ir ekonominės miško naudos, nes pajamos iš medienos naudojamos ir gamtosauginių (ekologinių) priemonių įgyvendinimui. Taigi miškininkams rūpi subalansuotas minėtų trijų miško funkcijų tenkinimas.

Kvalifikuoti ekologai taip pat supranta įvairiapusišką miško reikšmę ir įvairių jo funkcijų derinimo svarbą. Tačiau įvairių gamtosauginių organizacijų nariai ir rėmėjai, mylintys gamtą, bet turintys labai menką supratimą apie gamtoje vykstančius natūralius procesus, apie rūšių ir bendrijų ekologiją, visuomenei perša kitokią nuomonę. Jie vadovaujasi lozungais ir kai kuriais nugirstais ekologijos mokslo fragmentais, visiškai ignoruoja miškų mokslą, vadinami jį seniena, atgyvena. Į tokius gamtosaugos „šauklius“ būtų galima nekreipti dėmesio, jeigu jie neturėtų įtakingų rėmėjų.

Matome ekologų ar jais save laikančių gamtosaugininkų (o gal gamtosaugos verslininkų), kurie dirbdami aplinkosaugos srityje iš to pragyvena, skleisdami vienpusišką žinias apie mišką ir miškų ūkį, mokslo teiginius apipindami įvairiomis pasakomis.

Neseniai sukurtame „Valstybės kino metraštyje: Lietuvos miškai nacionalinis turtas ir Lietuvos raudonoji knyga“ pateikta gerų ir teisingų minčių apie Lietuvos miškus ir biologinę įvairovę, bet iš jų disonansu išsiskiria Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus pavaduotojos Rūtos Baškytės niekuo nepagrįsti teiginiai. Dar didesne dezinformacija persunktas „15 min.“ tribūnoje paskelbtas Andrejaus Gaidamavičiaus straipsnis „Ar ekologinis neraštingumas taps kliūtimi įsteigti Punios šilo rezervatą?“. Šie autoriai paskatino mane dar kartą paanalizuoti kai kuriuos ekologinius dėsningumus, jų taikymą miškų ūkyje ir saugomų teritorijų tinklo formavime.

Pradėkime nuo kenkėjų reikšmės miškui. Ginčai šiuo klausimu ypač paaštrėjo pastaruoju metu vykstant diskusijai dėl Punios šilo ateities. Gamtosaugininkai šaukia, kad kenkėjai miške joks blogis, kad tai natūrali miško ekosistemos dalis, kad reikia leisti gamtos jėgoms pačioms tvarkytis, nesikišant į natūralius procesus, ir viskas išsispręs savaime.

Akivaizdūs faktai rodo, kad Punios šile jau žuvo dešimtys tūkstančių eglių vien todėl, kad nebuvo laiku įsikišta. Ir toliau nesiimant jokių priemonių, grėstų visų storesnių eglių žūtis. Tai tikėtina, jeigu visas Punios šilas būtų paskelbtas gamtiniu rezervatu ir

uždrausti jame bet kokie kirtimai. Panašus procesas vyksta Belovežo girios rezervate.

Gamtosaugininkų šauklys Andrejus Gaidamavičius samprotauja, kad Belovežo girios rezervato eglynai žūva todėl, kad rezervatas ten įsteigtas tik prieš 90 metų, kad dar nesusiformavo „tikras“ miškas. Kada susiformuos ta „tikra“ sengirė, jis nepaaiškina. Matyt, ir pats nežino. Neteisus A. Gaidamavičius ir dėl Belovežo girios rezervato amžiaus. Ši giria dar nuo Vytauto ir Jogailos laikų buvo didikų medžioklės plotai. O tokie miškai, kaip rodo miškų istorijos tyrimų duomenys, iki pat Žečpospolitos žlugimo buvo valdovų saugomi nuo intensyvaus naudojimo. Panašaus statuso laikytasi ir Rusijos carų valdymo laikais.

Gamtosaugininkai, matyt, akiai remiasi dviem ekologijos mokslo postulatais: pirma, visi organizmai turi savo antogonistus, visi kenkėjai – juos pažeidžiančius antrinius kenkėjus; antra, visos epidemijos, epizootijos, epifitotijos ir kenkėjų proveržiai turi pradžią ir pabaigą, o gamta po jų pati sugeba atsikurti. Šituose postulatuose yra tiesos, bet jų negalima suabsoliutinti. Kiekviena ekosistema yra stochastinė sistema. Ekologija – tai ne matematika, kur dukart du visada bus keturi, ir ne fizika (nors fizikoje kai kurie reiškiniai atomo lygyje taip pat turi tikimybinį pobūdį). Ekosistemoje ryšis tarp vienas kitam kenkiančių ar padedančių organizmų priklauso nuo daugelio tarpusavyje nesusijusių sąlygų ir bent vienai iš jų kiek pakitus sutrinka ir ryšis. Žievėgraužiui ar kitam kenkėjui išplitus, nebūtinai tais ar

artimiausiais metais masiškai pasirodys ir jų priešai. Realiai jie dažnai pasirodo tada, kai kenkėjai jau būna padarę daug žalos. Pagaliau ir antagonizmo lygis tarp priešiška vienas kitą veikiančių organizmų toli gražu ne vienodas. Ekologijos vadovėliuose ryšių tarp rūšių vaizdumui padidinti pateikiama ekologinių grandinių pavyzdžių, kuriose ryšis tarp gretimų grandžių iš tikrųjų yra lyg ir logiškas, o kai sugretini pirminę grandį su paskutine, gaunasi anekdotiška išvada.

Antras postulat, kad visi kataklizmai praeina – iš esmės teisingas. Viduramžiais savaime praėjo maro, kitos epidemijos, dabar praeis ir koronaviruso pandemija, kuri kol kas labiausiai „šluoja“ tik senius. Nuslopsta ir po gaisrų, uraganų, sausrų kilę kenkėjų bei ligų proveržiai. Per kelias dešimtis ar šimtus metų atsikuria miškai ar kitos ten buvusios ekosistemos. Tačiau kokia viso to kaina?

Kai žmonių Žemėje buvo ne milijardai, o tūkstančiai, nebuvo rimtos problemos. Žmonės išsigąsdavo, pagarbindavo reiškinių, kaip dievybę, persikeldavo į kitą vietą, kur nebuvo tos katastrofos padarinių, ir gyveno toliau. XXI amžiuje, kai žmonių mūsų planetoje beveik 8 milijardai ir dalis jų jau badauja, leisti žūti gamtos turtams, kai gali juos išgelbėti ir panaudoti žmonijos labui, būtų nusikalstamas aplaidumas.

Deja, aplinkosaugininkė R. Baškytė čia nemato problemos, jai labiau kelia siaubą pasakymas „medis pūva“. Ji teigia, kad obuolio puvinimas ir medienos irimas yra nieko bendro neturintys procesai. Na, studijuojant Vilniaus universitete geografiją, ekologijos

gal ir nedėstė, bet tiek metų vadovaujant gamtosaugai nežinoti ekologijos abėcėlės – nedovanotina. Kiekvienas, bent kiek susipažinęs su ekologija, žino, kad kiekvienoje funkcionuojančioje ekosistemoje yra 3 organizmų grupės, atliekančios skirtingas funkcijas – tai producentai, konsumentai ir reducentai. Pastarieji ardo negyvą organinę medžiagą, ją mineralizuoja ir vėl įtraukia į biologinę grandinę. Ir nesvarbu: ar tai obuolys, ar mediena, ar vilko lavonas. Nesvarbu, kad juos ardo skirtingų rūšių mikroorganizmai, bet tai yra tas pats redukcijos procesas, tas pats puvinimas. Mediena pūva! Dėl to, be medžiagų, kurios grįžta į dirvožemį, išsiskiria ir CO₂, apie kurį dabar tiek daug kalbama. Pūdydami medieną ne tik prarandame vertybes, kurias galėtume panaudoti žmonių gerbūviui, bet ir teršiamo gamtą. Natūralioje gamtinėje ekosistemoje gali būti CO₂ lygsvara: kiek jo panaudoja producentai biomasės gamybai, tiek išskiria reducentai. Po įvairių katastrofų miške, kai žūva daug medžių, ši lygsvara sutrinka. Tada lieka du keliai: leisti visai medienai supūti ir taip padidinti CO₂ emisiją į atmosferą ir teršti orą arba konservuoti šią medieną gaminiuose, sumažinant CO₂ emisiją.

Saugomų teritorijų sistemos formavimas

Tai platus klausimas. Apsiribokime rezervatais, kadangi apie juos daugiausia kalba minėtieji autoriai. Ir kalba neteisingai. A. Gaidamavičius rašo, kad 1 proc. Lietuvos miškų, esančių 40 rezervatuose, saugo nuo išnykimo visą Raudonąją knygą. Nejaugi jis nežino, kad EB svarbos buveinių, kertinių miško buveinių ieškotojai rado jų daugiau ne saugomose teritorijose, ne rezervatuose, o ūkiniuose miškuose; kad net kai kurie botanikai siūlo peržiūrėti saugomų teritorijų dislokaciją, nes kai kuriuose ūkiniuose miškuose randa daugiau saugotinių augalų negu dabartiniuose botaniniuose draustiniuose? R. Baškytės teiginys, kad tik 10 000 ha plote gali vystytis natūralus miškas, taip pat neturi nei teorinio pagrindimo, nei praktinio patvirtinimo. Pelkėje rezervatinis režimas turi apimti visą jos plotą, nes bet koks hidrologinio režimo pakeitimas vienoje pelkės dalyje atsilieps visai pelkei. Sausesnėse augavietėse natūraliam miško bendrijų raidos procesui rezervatinio miško ploto dydis neturi esminės reikšmės. Todėl Europoje, neskaitant Belovežo girios, vyrauja nedidelio ploto miškų rezervatai. Svarbu tik, kad jis būtų apsuptas miško.

Šiuo požiūriu Punios šilas tam yra visiškai netinkamas. Didelio ploto rezervato reikėtų, siekiant, kad jame būtų ir žvėrių savireguliacija, pakankamas kiekis stambiųjų plėšrūnų, reguliuojančių augalinius resursus naudojančių žolėdžių gyvūnų bandos dydį, kad šie nenusiaubtų miško taip, jog jame nebeliktų nieko vertingo. Tokiam siekiui ir 10 000 ha plotas būtų nepakankamas. Pasaulyje šiems siekiams teritorijos yra žymiai didesnės, pavyzdžiui, Pietų Afrikos Respublikoje Kriugerio nacionalinis parkas užima 2 mln. ha.

Kiek rezervatinių miško teritorijų reikia Lietuvoje? Rezervatai skirti miško bendrųjų natūralių raidos procesų išsaugojimui, jų stebėjimui ir tyrimui. Tą pripažįsta A. Gaidamavičius ir R. Baškytė.

Todėl esamų rezervatų tam visiškai pakanka. Reikia tik juos tinkamai panaudoti. Vien rezervatai biologinės įvairovės neišsaugos. Ją turi saugoti visi miškai, diegiant juose gamtai artimo miškų ūkio principus. Šių principų ir technologijų sukūrimui

turi pasitarnauti gamtinių procesų tyrimai rezervatuose. Deja, šie tyrimai dėl lėšų stokos, o dažnai ir dėl kai kurių valdininkų abejingumo, mokslininkų nepakankamo jų svarbos supratimo nėra deramai vykdomi arba visai nevykdomi. Jeigu rezervatai bus tik tam, kad retkarčiais koks nors valdininkas ar gamtininkas į juos užklystų, jie neatliks savo funkcijos ir bus tik bereikalingas ūkinės veiklos sustabdymas, medienos pūdymas.

Niekaip negalima sutikti su R. Baškytės teigimu, kad reikia tik stambiųjų rezervatų, o smulkiųjų „pabarstymas“ nieko neduos.

Priešingai, biologinę įvairovę geriausiai gali išsaugoti medynų rūšinės sudėties ir amžiaus įvairovė ir tarp jų „pabarstymas“ mažų, kertinių buveinių tipo, naliečiamos gamtos kampelių, iš kurių susidarytų A. Gaidamavičiaus pageidaujami „žalieji koridoriai“.

Kai kurių gamtosaugininkų nuolat kartojamas posakis, kad gamta geriau žino kaip jai tvarkytis, yra vienpusiškas. Jeigu iš tikrųjų gamtą saugom žmogui, tai turi būti simbiozė

tarp gamtos ir žmogaus. Tyrinėdamas gamtą žmogus atskleidžia jos dėsnius ir geriausiai gali pasakyti kaip tą simbiozę įgyvendinti. Taigi, neignoruoime žmogaus, duokime ir jam vietos pasaulyje ir Lietuvoje. Nevarykime paskutinio lietuvio iš tėvynės.

Keistai skamba R. Baškytės dūsavimai, kad Lietuva nebėra ištisai apaugusi miškais, kaip buvo priešistoriniais laikais. Tiesiog stulbina ir A. Gaidamavičiaus teigimas, kad Lietuvoje šiuo metu tėra tiek pat miškų, kaip ir prieškarį, kad rezervatai plynai kertami... Tai visuomenės klaidinimas ir bauginimas.

Baigiant norisi visiems miškininkams ir gamtosaugininkams, ekologams, mokslininkams ir praktikams, visiems, kuriems rūpi Lietuvos gamta, jos išsaugojimas ir racionalus panaudojimas, palinkėti darnaus darbo, susėsti už vieno stalo ir, vadovaujantis ne emocijomis, šukiais ir gandai, o argumentais ir faktais, aptarti gamtos apsaugos problemas ir jų sprendimo būdus bei gamtosaugai skiriamų ES milijonų eurų tikslingo panaudojimo klausimus.

Informacija apie supirkimo kainas ir sąlygas internete www.likmere.lt
telefonais 8 340 60054, 8 687 51927, el. paštu info@likmere.lt

**Dideliais kiekiais
SUPERKAME BERŽO RĄSTUS**
nuo 16 cm skersmens

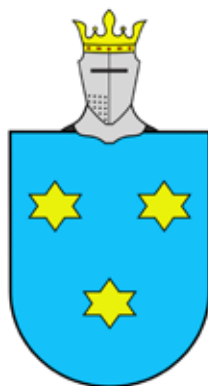
Ištirtas XVII a. Žemaičių vyskupo Juozapo Mykolo Karpio antspaudas

Dr. JURATA BUCHOVSKA, prof. dr. DARIUS DANUSEVIČIUS, dr. MARIUS ALEINIKOVAS

Vyskupas Juozapas Mykolas Karpis

WIKIPEDIA nuotraukos

Karpių giminės herbas

Karpių giminės mauzoliejus prie Rėkyvos ežero. Tai memorialinis kompleksas, bene vienintelis tokio tipo šeimyninis kapas šiaurės Lietuvoje.

© kpd.lt nuotrauka

Lietuvos nacionalinio muziejaus prašymu LAMMC filialo Miškų instituto mokslininkai, bendradarbiaudami su VDU kolegomis, Nemuno Slėnio laboratorijos Klimato kaitos poveikio miško ekosistemos tyrimų laboratorijoje pagal DNR žymenis tyrė XVII a. Žemaičių vyskupo Juozapo Mykolo Karpio išlikusio antspaudu medieną. Istorikams – archeologams buvo svarbu išsiaiškinti, iš kokios medžio rūšies beveik prieš 300 metų buvo pagamintas šis vyskupo antspaudas.

Žemaičių vyskupystės vyskupu Juozapas Mykolas Karpis (1679–1739) paskirtas 1736–1739 metais. Jis buvo kilęs iš Lietuvos bajorų Karpių giminės Rėkyvos šakos, 1719 m. išventintas kunigu. Nors vyskupavo tik kelerius metus, sutvarkė nuo karo nukentėjusius bažnytinis ūkius, gausiai šelpė varganus žmones, nustatė tikslią Žemaičių ir Vilniaus vyskupijos ribą. Už tai pelnė Bažnyčios gerovės kūrėjo vardą (*lot. Ecclesiae eminens basis*).

Pagal DNR žymenis identifikuoti iš senos medienos medžio rūšį tyrėjams buvo nemažas iššūkis. Tikėtina, kad antspaudu medinė dalis buvo impregnuota bažnytiniais aliejais, nuo XVII a. ši atspaudą lietuvių žmonijos rankų. Jis laikytas ne steriliomis sąlygomis. Šie faktoriai pasunkino DNR išskyrimą. Dirbant su senovine mediena yra ypač svarbi švari ir sterili aplinka ir prietaisai, kad neįvyktų pavyzdžio užkrėtimas kitu medienos pavyzdžiu. Todėl reikėjo tinkamai pasiręsti ir paruošti laboratoriją.

Iš senos medienos išskirti tinkamos kokybės DNR yra labai sudėtinga, todėl teko nemažai eksperimentuoti ir tobulinti darbo metodus. Pavykus gauti tinkamą DNR koncentraciją, švarumą ir grynumą, buvo atlikta pusė darbo. Beliko atrasti medžio rūšį, iš kurios pagaminta antspaudu rankena. Pabandžius pušies žymenis pavyko nustatyti medžio rūšį – paprastąją pušį (*Pinus sylvestris L.*). Tyrimas atliktas dviem pakartojimais, kad neįsiveltų klaidų. Taip pat buvo paimtas vienas tuščias pavyzdys patikrinimui, ar nėra užkrato. Tyrimas patvirtino, kad antspaudas pagamintas iš Lietuvoje augusios paprastosios pušies medienos.

Miškotyrininkų tikslas – sukurti gausią duomenų bazę, kurioje būtų kaupiami mūsų regiono medžių populiacijai būdingi specifiniai DNR žymenis. Kai kurios šalys tokias duomenų bazes jau turi. Tai labai padėtų ir archeologams, randantiems senovinių daiktų, kurių visą ar jo dalį sudaro mediena. Kadangi Lietuvos teritorijoje ir kitose Europos vietose augusios paprastosios pušies genetinės savybės reikšmingai skiriasi, tai svarbu ne tik fundamentinei miškotyrai, bet ir kitų krypčių mokslui, nes medis savyje turi ir gali atskleisti net daugiau informacijos nei gintaras.

JURATOS BUCHOVSKOS nuotraukos

Vyskupo Juozapo Mykolo Karpio antspaudą galima pamatyti Lietuvos Nacionaliniame muziejuje

Vyskupo Juozapo Mykolo Karpio antspaudu pamatinė dalis

Žiedas gegužę

Džiūstantys vaisiai sausros metu

Botrytis cinerea ant vaisių rugpjūtį

Raukšlėtalapio erškėčio (*Rosa rugosa*) nauda, pažeidimai

Dr. BANGA GRIGALIŪNAITĖ, dr. ANTANAS MATELIS, Gamtos tyrimų centro Botanikos institutas, Augalų patologijos laboratorija

Raukšlėtalapis erškėtis (*Rosa rugosa*), erškėtinių (*Rosaceae*) šeimos iki 1,5 m aukščio krūmas, paplitęs Europoje, Tolimuosiuose Rytuose, Japonijoje, Kinijoje, Šiaurės Amerikoje. Lietuvoje pradėtas auginti XX a. kaip dekoratyvinis augalas.

Šio erškėčio stiebas ir šakos apaugę tiesiais arba kiek išsilenkusiais įvairaus ilgumo dygliais. Lapai neporomis plunksniški. Žydi nuo gegužės iki liepos pabaigos. Žiedai tamsiai raudoni ar oranžiniai, 6–12 cm skersmens su daugeliu kuokelių ir piestelių, žiedkočiai dygliuoti ir šeriuoti. Vaisiai su stačiais taurėlapiais, raudoni, rutulio formos, užauga iki 2–3 cm skersmens, turi daug sėklų, sultingi, saldžiarūgščiai. Sunoksta rugpjūtį–rugsėį, ant šakelių laikosi ir žiemą.

Vaisius reikia rinkti labai atsargiai, su pirštinėmis, nes pažeidus vaisiaus odėlę greit juose įsiveisia *Penicillium*, *Aspergillus*, *Botrytis* genčių grybai ir jie pradeda pelyti. Surinkti vaisiai tuoj pat džiovinami krosnyse, orkaitėse, džiovyklose. Gerai išdžiovinti vaisiai išlieka raudoni.

Sunokusiuose vaisiuose yra daug karotino, askorbo rūgšties, vitaminų B grupės, P, K, E, cukraus, pektinų, citrinos ir obuolių rūgščių, rauginių ir dažinių medžiagų, eterinio aliejaus, flavanoidų, mineralinių medžiagų (fosforo, kalcio, kalio, magnio, sieros, silicio). Ypač daug vaisiai turi geležies, 10 kartų daugiau negu juodieji serbentai. Penkios stambios erškėtuogės turi visą žmogui reikalingą vitamino C dienos normą. Todėl konditerijos gaminiai vitaminizuojami

džiovintais, marinuotais ar šviežiais vaisiais. Iš šviežių erškėtuogių vaisių spaudžiamos sultys, verdamos sirupas, kompotai, kisieliai, uogienė, tyrė. Farmacijos fabrikai gamina miltelius, tabletes, skystą ekstraktą, sirupą avitaminozių profilaktikai, dietinei mitybai. Iš sėklų spaudžiamas aliejus. Erškėtuogių preparatai, antpilai, arbata palankiai veikia žmogaus organizmą ir didina jo atsparumą infekcinėms ligoms ar nepalankiems aplinkos poveikiams. Dėl didelio vitaminų kompleksu vaisiai ypatingai naudingi sergantiems ateroskleroze, mažakraujyste, nusilpus organizmui. Iš erškėtuogės žiedų vainiklapių gaminama uogienė, eterinis aliejus, aromatizuojami vynai, įvairios arbatos.

Liaudies medicina vartoja ir erškėčio lapus, šaknis, žiedus. Lapai turi aktyvių fitoncidų naikinančių mikrobus. Iš lapų verda sirupą su medumi ir gydo burnos ertmės uždegimą. Šaknų nuoviru gydoma inkstų ir šlapimo pūslės akmenligė.

Raukšlėtalapis erškėtis auga gyvatvorėse, parkuose, soduose, yra sulaukėjusių pamiskėse, laukymėse, kirtimuose, tarp krūmų, daubose. Dauginasi vegetatyviniu būdu ir sėklomis. Turėdami ilgus šakniastiebius gali sudaryti didelius sąžalynus, trukdančius plėstis vietiniams augalams.

Natūraliose augavietėse augantys erškėčiai yra atsparūs grybinių ligų sukėlėjams ir kenkėjams. Jokių ligų sukėlėjų neaptikta ir ant Baltijos pajūrio kopose augančių erškėčių lapų. Tik kai kuriuose dideliuose raukšlėtalapio erškėčio sąžalynuose plinta erškėtinės musės lervos, vaisiai sukirmija.

Augančius plantacijose kartais pažeidžia šaknų puvinio sukėlėjai – *Fusarium* ir *Verticillium* genčių grybai. Dėl įvairių abiotinių veiksnių ši liga išplinta židiniiais. Tokiu atveju pažeistus augalus reikia išimti iš plantacijų ir sudeginti.

Ant priemiesčių miškuose, parkuose, sodybose augančių erškėčių lapų aptinkama miltligė, raudonjuodis lapų dėmėtumas, ant peržydėjusių žiedų – kekerinis puvinys, ant žiemojančių vaisių – kladosporiozė, alternariozė, ant nukritusių vaisių – kekerinis puvinys, vasarą ant vaisių matomi kenkėjai – erškėtinė musė (*Rhagoletis alternata*), rožinė gumbavapsvė (*Diplolepis rosae*).

Miltligė. Erškėtinis valkčiagrybis – *Erysiphe pannosa* dažniau pažeidžia jaunus ūglius ir lapus. Augalo dalys apsitraukia baltu voratinklisku apnašu: ligos sukėlėjo grybiu, lapai raukšlėja, ūgliai deformuojasi. Vasarą miltligė plinta gonidijomis. Ši liga didelės reikšmės erškėčiams neturi.

Botrytis cinerea šiltą vasarį

Cladosporium cladosporioides ant peržiemojusių vaisių

Botrytis cinerea micelis ir sklerocijai kovą

Diplocarpon rosae ant stiebų

Diplocarpon rosae ant lapų

Diplolepis rosae ant vaisiaus

BANGOS GRIGALIŪNAITĖS nuotraukos

Raudonjuodis lapų dėmėtumas – *Diplocarpon rosae*. Ši liga kartais gali pažeisti stiebus, lapus, smulkesnes šakeles. Vasaros antrą pusę ant lapų atsiranda didelės juosvos su rusvu atspalviu kampuotos ar apskritos, kiek išsiplėtusios dėmės. Jų viduje formuojasi ligos sukėlėjo stromos, kurių paviršiuje išauga konidijakočiai su sporomis, jomis grybas plinta. Jei liga smarkiai išplinta, lapai nukrenta. Ant pažeistų ir peržiemojusių lapų pavasarį randami periteciai su aukšliais, iš kurių plinta aukšliasporės ir vėl iš naujo apkrečia augalus. Ši liga ant erkėtrožių nėra plačiai išplitusi.

Kekerinis puvinys – *Botrytis cinerea*. Drėgną ir šiltą vasarą, kai erkėtrožės baigia nužydėti, jų žiedai papilkėja, vėliau ap-

sitraukia pilka veja – grybo konidijakočiais su labai gausiomis sporų kekėmis. Grybas puola besiformuojančius, žiemojančius ir nukritusius vaisius. Vėlai rudenį formuojasi sklerocijai. Grybas žiemoja konidijų stadijoje arba sklerociais. Mūsų klimato sąlygomis kekerinis puvinys yra plačiai paplitęs.

Ant žiemojančių ir nukritusių vaisių vystosi saprotrofiniai grybai: *Alternaria alternata*, *Cladosporium cladosporioides*, *Stemphylium sp.*, *Trichoderma viride*.

KENKĖJAI. Erškėtinė musė – *Rhagoletis alternata*. Jos pradeda skraidyti birželį, kada intensyviai sužydi erkėčiai. Patelės deda kiaušinėlius ant vaisių užuomazgų. Išsiritusios lervos sulenda į vaisių vidų, čia maitinasi, auga.

Vaisiai netenka blizgesio, minkštėja ir pradeda pūti. Erškėtinių musių generacija vienmetė. Šie kenkėjai plačiai paplitę ir padaro didelių nuostolių plantacijose auginamiems augalams. Sukirmiję vaisiai netinkami perdirbti.

Rožinė gumbavapsvė – *Diplolepis rosae*, nedidelis (4 mm) vabzdys. Pavasarį gumbavapsvė padeda kiaušinėlius į erkėčio žiedpumpurius, išauga nenormalūs žiedai, jų apyziedžio lapeliai pažaluoja. Tikrieji lapeliai nukrenta. Žiedynuose susidarę galai iš pradžių būna rausvi, vėliau ruduoja, žiemojantys – rusvai pilki.

Pavienėse raukšlėtalapio erkėčio augavietėse vaisiai labiausiai nukentia nuo erkėtinės musės negu nuo ligų sukėlėjų.

UAB „PGM TECHNIKA“
Plento g. 6, Užliedžiai,
54305 Kauno r.

www.pgmtechnika.lt

Tel. 8 683 24140 (Aidas)
El. paštas info@pgmtechnika.lt

Tel. 8 656 82777 (Darius)
El. paštas darius@pgmtechnika.lt

Tel. 8 607 77723 (Renaldas)
El. paštas renaldas@pgmtechnika.lt

PATIRTIS + INOVACIJA = PROVERŽIS

nokian[®] TYRES

nokian[®] GROUND KING

PADANGOS
SU IŠSKIRTINIŲ PROTEKTORIUMI
laukuose, keliuose ir miškuose

Medienos produktų eksporto ir

RAIMUNDAS BEINORTAS, Lietuvos medienos pramonės įmonių asociacijos „Lietuvos mediena“ direktorius

Statistikos departamento duomenimis, Lietuvos eksportas 2019 m. padidėjo 4,7 proc. ir siekė 29,6 mlrd. Eur, o importas padidėjo 2,8 proc. ir sudarė 31,8 mlrd. Eur. Lietuvos užsienio prekybos deficitas buvo 2,2 mlrd. Eur arba 17 proc. mažesnis nei 2018 m.

Eksportas. Lietuvos užsienio prekybos apyvarta mediena bei jos gaminiais (įskaitant popierių ir jo produktus) 2019 m. išaugo 5,2 proc. ir sudarė 4,81 mlrd. Eur. Eksportuojamos produkcijos vertė buvo daugiau nei du kartus didesnė nei importuojamos, o teigiamas prekybos saldo per metus padidėjo nuo 1,74 mlrd. Eur iki 1,88 mlrd. Eur.

Per metus medienos bei jos gaminių (įskaitant popierių ir jo produktus) eksportas padidėjo 6 proc. iki 3,34 mlrd. Eur. Šios šakos eksportas augo sparčiau nei bendras visos šalies, todėl jo dalis bendrame eksporte per metus padidėjo nuo 11,2 proc. iki 11,3 proc. Ženkliai augo eksportuojamų baldų vertė, kuri per metus padidėjo 10 proc. Kitų produktų eksportas didėjo nuosaikiau, pavyzdžiui, popieriaus ir jo gaminių – 4 proc., o surenkamų medinių statinių eksportas per metus net 4 proc. sumažėjo.

Prastesnius nei tikėtasi eksporto rodiklius didele dalimi nulėmė paskutinis 2019 m. ketvirtis. Per pirmus tris ketvirčius eksportuotų medienos ir medienos gaminių vertė buvo 8 proc. didesnė nei 2018 m., tačiau ketvirtą ketvirtį šios produkcijos eksportuota už 246 mln. Eur, t. y. už 12 proc. mažesnę sumą nei 2018 m. Be to, 2019 m. paskutinius tris mėnesius ir toliau mažėjo pjautinės medienos, medinės taros eksportas. Eksportuotas apvaliosios medienos kiekis 2019 m. ketvirtą ketvirtį padidėjo, bet vertė sumažėjo.

Svarbiausia eksporto rinka buvo Švedija, kur produkcijos parduota už 377 mln. Eur. Į Vokietiją prekių išvežta už 364 mln. Eur, Jungtinę Karalystę – 278 mln. Eur, Norvegiją – 272 mln. Eur, Daniją – 209 mln. Eur, Latviją – 191 mln. Eur, Lenkiją – 180 mln. Eur, Rusiją – 169 mln. Eur.

Importas. Bendras Lietuvos importas per 2019 m. padidėjo 2,8 proc., tačiau medienos bei jos gaminių dalis (įskaitant popierių ir jo produktus) bendrame importuojamų prekių sąraše praktiškai nepakito ir siekė 4,6 proc. Šių produktų importas 2019 m.

padidėjo 4,6 proc. iki 1,46 mlrd. Eur. Medienos bei jos gaminių (įskaitant popierių ir jo produktus) daugiausiai įvežta iš Lenkijos – už 307 mln. Eur. Šių prekių importas iš Baltarusijos sudarė 210 mln. Eur, Latvijos – 151 mln. Eur, Rusijos – 125 mln. Eur, Vokietijos – 104 mln. Eur, Švedijos – 85 mln. Eur, Suomijos – 71 mln. Eur, Italijos – 64 mln. Eur.

Apvalioji padarinė mediena

Eksportas. Praėjusiais metais iš Lietuvos eksportuota 1889 tūkst. m³ apvaliosios padarinės (neįskaitant malkų) medienos, arba 7 proc. mažiau nei prieš metus. Rekordinis medienos kiekis (547 tūkst. m³) išvežtas pirmą ketvirtį, tačiau 2019 m. antrą (504 tūkst. m³) ir trečią (408 tūkst. m³) ketvirtį eksportas sumažėjo. Paskutinį ketvirtį eksporto apimtys vėl siek tiek padidėjo iki 432 tūkst. m³, tačiau vis tiek išliko penktadaliu mažesnės nei 2018 m.

Kaip ir prieš metus, Latvija išliko didžiausia Lietuvos apvaliosios padarinės medienos importuotoja į šią šalį išvežta daugiau nei pusė užsienio rinkose parduoto kiekio. 2019 m. į Latviją eksportuota dešimtadaliu mažiau apvaliosios medienos nei 2018 m., t. y. siek tiek daugiau nei 1 mln. m³, iš kurių 810 tūkst. m³ spygliuočių ir 192 tūkst. m³ lapuočių apvaliosios padarinės medienos.

Apvaliosios medienos eksportas į Lenkiją 2019 m. padidėjo 4 proc. iki 299 tūkst. m³. Priešingai nei Latvijoje, parduotos spygliuočių apvaliosios medienos kiekis Lenkijoje padidėjo, tačiau lapuočių sumažėjo. Trečią ketvirtį, mažėjant eksportui į Latviją ir Švediją, į Lenkiją išvežamos apvaliosios medienos kiekiai ėmė didėti. Ši tendencija išliko ir ketvirtą ketvirtį, kuomet parduota 46 tūkst. m³ medienos. Lapuočių apvaliosios medienos eksportas nuo 58 tūkst. m³ pirmą ketvirtį sumažėjo iki 28 tūkst. m³ – paskutinį. Iš viso šios medienos išvežta 159 tūkst. m³, didžiąją dalį (110 tūkst. m³) kiekio sudarė beržo popiermedis. Beržo rąstų pardavimai 2019 m. lyginant su 2018 m. susitraukė trečdaliu iki 45 tūkst. m³.

Eksportas į Švediją pirmą 2019 m. pusmetį buvo 39 proc. didesnis nei prieš metus, tačiau antrą pusmetį nustumė. Bendras išvežtas apvaliosios padarinės medienos kiekis į šią šalį sumažėjo 12 proc. iki 194 tūkst. m³ ir didžiąją jos dalį sudarė popiermedžiai. Per 2019 m. spygliuočių medienos parduota 97 tūkst. m³, t. y. trečdaliu mažiau nei 2018 m. Ypatingai mažai šios produkcijos išvežta paskutinį ketvirtį (13 tūkst. m³), kai lapuočių medienos eksportas vyko gana tolygiai. Per metus lapuočių apvaliosios padarinės medienos išvežta tiek pat kiek ir spygliuočių – 97 tūkst. m³.

Pardavimai Kinijos rinkoje buvo labai netolygūs, didesnė apvaliosios padarinės medienos dalis (124 tūkst. m³) eksportuota antrą ir trečią ketvirčius. Bendros eksporto apimtys į šią šalį 2019 m. padidėjo 17 proc. ir siekė 190 tūkst. m³. Spygliuočių rąstų pardavimai per metus nuo 127 tūkst. m³ padidėjo iki 177 tūkst. m³. Lapuočių rąstų (daugiausia beržo) eksportas nuo 36 tūkst. m³ 2018 m. sumažėjo iki 13 tūkst. m³ pernai.

Apvaliosios padarinės medienos eksportas 2019 m. į Suomiją sumažėjo dešimtadaliu iki 146 tūkst. m³. Mažiausiai medienos išvežta antrą ir trečią ketvirtį, tačiau paskutinį ketvirtį eksportas vėl padidėjo ir siekė 35 tūkst. m³. Didžiąją apvaliosios medienos dalį sudarė spygliuočių popiermedžiai, kurių į Suomiją eksportuota 128 tūkst. m³. Beržo popiermedžių iš viso per metus išvežta 18 tūkst. m³, o paskutinį ketvirtį – tik 2,4 tūkst. m³.

Importas. Pernai apvaliosios padarinės medienos importuota 224 tūkst. m³, arba 4 proc. daugiau nei prieš metus. Daugiausia – 86 tūkst. m³, įvežta ketvirtą ketvirtį.

Pagrindine apvaliosios padarinės medienos tiekėja išliko Lenkija, iš kur įvežta 109 tūkst. m³ medienos, arba 23 proc. daugiau nei 2018 m. Daugiausiai importuota spygliuočių rąstų, o lapuočių šiais metais praktiškai neįvežta. Pagal įvežamą kiekį išsiskyrė trečias ketvirtis, kuomet buvo importuota 40 tūkst.

importo 2019 metų analizė

m³ medienos, kitais ketvirčiais importas svyravo nuo 21 iki 25 tūkst. m³.

Apvaliosios padarinės medienos importas iš Latvijos, lyginant su 2018 m., sumažėjo 23 proc. iki 50 tūkst. m³. Iš šios šalies buvo vežami tik lapuočių rąstai, o ketvirtą ketvirtį importuotas mažiausias jų kiekis – 9 tūkst. m³.

Praėjusių metų pirmus tris ketvirčius apvaliosios padarinės medienos importas iš Baltarusijos praktiškai nevyko. Ketvirtą ketvirtį importas vėl buvo atnaujintas ir iki metų pabaigos įvežta 48 tūkst. m³ medienos, kurios didžiąją dalį sudarė medienos plokščių gamybai skirta mediena.

Iš Rusijos 2019 m. importuota tris kartus mažiau apvaliosios medienos nei 2018 m. Iš viso įvežta 14 tūkst. m³, kurių didžiąją dalį sudarė beržo mediena. Daugiausia (6 tūkst. m³) apvaliosios padarinės medienos įvežta paskutinį ketvirtį.

Pjautinė mediena

Eksportas. Praėjusiais metais eksportuota 1083 tūkst. m³ pjautinės medienos, t. y. 7 proc. daugiau nei 2018 m. Didžiausias medienos kiekis (294 tūkst. m³) išvežtas antrą ketvirtį, vėliau eksportas po truputį pradėjo mažėti ir ketvirtą ketvirtį siekė tik 238 tūkst. m³. Didžiąją dalį pjautinės medienos sudarė spygliuočių mediena, kurios per metus išvežta 831 tūkst. m³. Nepaisant mažėjančio šio gaminio eksporto trečią ir ketvirtą (183 tūkst. m³) ketvirtį, bendras eksportuotas kiekis 2019 m. buvo 12 proc. didesnis nei prieš metus. Lapuočių pjautinės medienos 2019 m. eksportuota 250 tūkst. m³, t. y. 8 proc. mažiau nei 2018 m. Mažiausias medienos kiekis (55 tūkst. m³) išvežtas paskutinį ketvirtį.

Pagrindinės pjautinės medienos eksporto valstybės 2018 m. buvo Vokietija, Jungtinė Karalystė ir Prancūzija. Pernai šį sąrašą papildė Kinija. Kaip ir prieš metus, Vokietija išliko didžiausia importuotoja, kurioje iš viso parduota 134 tūkst. m³ pjautinės medienos: 43 tūkst. m³ spygliuočių ir 91 tūkst. m³ lapuočių medienos. Daugiausia spygliuočių pjautinės medienos Vokietijos rinkoje parduota pirmą ketvirtį – 13 tūkst. m³. Vėliau pardavimai palaipsniui mažėjo ir paskutinį ketvirtį tesiekė 7,9 tūkst. m³, arba 41 proc. mažiau nei prieš metus. Lapuočių medienos eksportas didėjo iki trečio ketvirčio, tačiau

ketvirtą ketvirtį staigiai nukrito iki 19 tūkst. m³, kas yra 7 proc. mažiau nei prieš metus.

Spygliuočių medienos eksportas į Kiniją didėjo nuo pat 2019 m. pradžios ir paskutinį ketvirtį pasiekė 34 tūkst. m³, t. y. tris su puse karto daugiau nei 2018 m. Iš viso į šią šalį buvo išvežta 123 tūkst. m³ pjautinės medienos ir jos rinka tapo antra po Vokietijos.

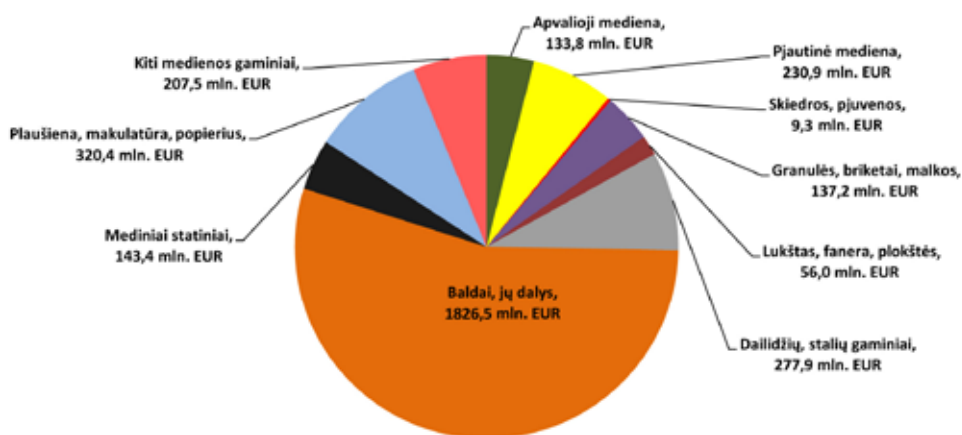
Į Jungtinę Karalystę 2019 m. buvo išvežta 118 tūkst. m³ pjautinės medienos, tai yra 20 proc. daugiau nei prieš metus. Didžiąją eksporto dalį sudarė spygliuočių (113 tūkst. m³) mediena. Nors per metus parduotas kiekis didėjo, tačiau nerimą kėlė ketvirto ketvirčio pardavimai, kurie sumažėjo iki 12,5 tūkst. m³. Tai ne tik mažiausias kiekis per pastaruosius

pora metų, bet ir mažiau nei parduota Pietų Korėjoje ar Saudo Arabijoje.

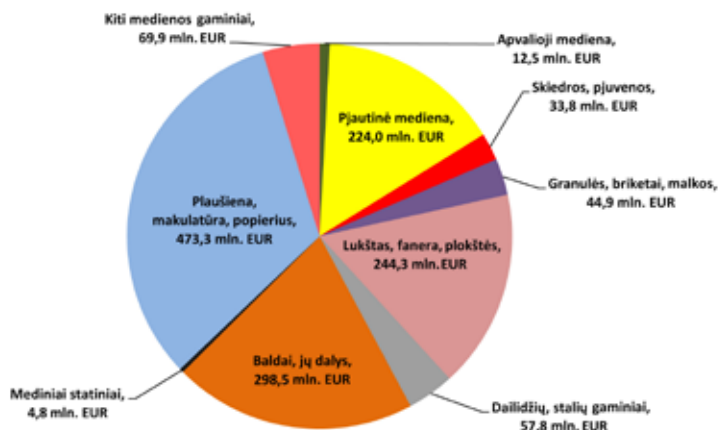
Pjautinės medienos eksportas 2019 m. į Prancūziją išaugo 16 proc. ir siekė 112 tūkst. m³ medienos. Kaip ir eksporto į Kiniją bei Jungtinę Karalystę atveju, didžiąją dalį į Prancūziją išvežamos pjautinės medienos sudarė spygliuočių mediena. Trečią ketvirtį jos eksportas buvo sumažėjęs iki 18 tūkst. m³, tačiau metų pabaigoje kiekiai vėl šiek tiek išaugo (21 tūkst. m³), bet vis tiek išliko gerokai mažesni nei pirmą ketvirtį.

Saudo Arabijoje per 2018 m. kas ketvirtį buvo parduodama po 13 tūkst. m³ spygliuočių pjautinės medienos. Blogesnius 2019 metų rezultatus nulėmė trečias ketvir-

Medienos gaminių eksportas 2019 metais, EUR

Medienos gaminių importas 2019 metais, EUR

tis, per kuri buvo eksportuota tik 1,5 tūkst. m³, tačiau paskutinį ketvirtį sugrįžta į prieš metus buvusį lygį ir parduota 13 tūkst. m³ spygliuočių pjautinės medienos.

Pardavimai Pietų Korėjoje paskutinius tris 2019 m. ketvirčius buvo gana stabilūs ir vidutiniškai siekė 13 tūkst. m³ pjautinės medienos. Stabiliausiai 2019 m. eksportas vyko į Italiją, kur per pirmus tris ketvirčius čia buvo išvežama po 8 tūkst. m³ spygliuočių pjautinės medienos. Tik paskutinį 2019 m. ketvirtį šis kiekis sumažėjo iki 7 tūkst. m³. Lapuočių pjautinės medienos pardavimai taip pat beveik nesikeitė – kas ketvirtį buvo eksportuojama po 3 tūkst. m³ šios produkcijos.

Importas. Pjautinės medienos 2019 m. importuota 1249 tūkst. m³, arba 15 proc. daugiau nei prieš metus. Spygliuočių pjautinės medienos importas padidėjo 18 proc. iki 1084 tūkst. m³. Daugiausia (301 tūkst. m³) įvežta 2019 m. antrą ketvirtį. Vėliau, atsiradus sunkumams pjautinės medienos eksporto rinkose, pradėjo mažėti ir jos importas. Paskutinį 2019 m. ketvirtį įvežta tik 249 tūkst. m³. Lapuočių pjautinės medienos per 2019 m. importuota tiek pat kaip ir prieš metus – 165 tūkst. m³. Nors, lyginant su spygliuočių medienos importu, didelių svyravimų nebuvo, bet IV ketvirtį įvežtas medienos kiekis buvo mažiausias per visus metus. Ketvirtą 2019 m. ketvirtį importuota 36 tūkst. m³ lapuočių pjautinės medienos, o tai 12 proc. mažiau nei trečią ketvirtį ir 8 proc. – nei prieš metus.

Daugiau nei pusę (63 proc.) įvežamo pjautinės medienos kiekio praėjusiais metais sudarė importas iš Baltarusijos, kuris siekė 788 tūkst. m³ medienos. Net 98 proc. šios produkcijos buvo spygliuočių pjautinė mediena. Daugiausia jos įvežta antrą 2019 m. ketvirtį – 210 tūkst. m³; vėliau importas pradėjo mažėti ir ketvirtą ketvirtį įvežtos medienos kiekis siekė 185 tūkst. m³, tačiau tai vis dar buvo 5 proc. daugiau nei prieš metus. Lapuočių pjautinės medienos 2019 m. įvežta 15 tūkst. m³, t. y. 36 proc. daugiau nei 2018 m.

Lyginant su 2018 m., pjautinės medienos iš Rusijos pernai importuota tiek pat ir tai sudarė 173 tūkst. m³. Daugiausia (36 tūkst. m³) spygliuočių pjautinės medienos įvežta antrą 2019 m. ketvirtį. Trečią ketvirtį šios produkcijos importas sumažėjo nežymiai, tačiau ketvirtą ketvirtį krito iki 26 tūkst. m³, o tai 15 proc. mažiau negu 2018 m. Panašiai kito ir pjautinės lapuočių medienos importas, kuris per metus sumažėjo dešimtadaliu: nuo 15 tūkst. m³ antrą ketvirtį iki 10,5 tūkst. m³ paskutinįjį.

Jei iš Baltarusijos ir Rusijos 2019 m. spygliuočių pjautinės medienos buvo įvežta daugiau nei 2018 m., tai iš Latvijos jos importas sumenko dešimtadaliu. Mažiausias šios produkcijos kiekis (22 tūkst. m³) įvežtas paskutinį ketvirtį, ir tai, lyginant su atitinkamu 2018 m. laikotarpiu, buvo penktadaliu mažiau.

Iš Ukrainos, kaip ir iki šiol, daugiausia buvo importuojama lapuočių pjautinė mediena. Per visus 2019 m. ketvirčius įvežta po 12 tūkst. m³, t. y. 48 tūkst. m³ per metus. Didžiąją dalį sudarė ąžuolo pjautinė mediena, kurios 2019 m. įvežta 36 tūkst. m³. Šios produkcijos importas visus metus išliko stabilus ir kas ketvirtį siekė apie 9 tūkst. m³. Kitos svarbios ąžuolo pjautinės medienos tiekėjos buvo Lenkija ir Rusija. 2019 m. iš jų įvežta atitinkamai 24 tūkst. m³ ir 12 tūkst. m³. Buko pjautinės medienos 2019 m. iš viso importuota 2,6 tūkst. m³ – po 1,0 tūkst. m³ iš Lenkijos ir Vokietijos.

Medienos drožlių plokštė

Eksportas. Praėjusiais metais medienos drožlių plokštės eksportas, lyginant su 2018 m., sumažėjo trečdaliu ir tesiekė 36,2 tūkst. m³. Orientuotų skiedrų plokštės (OSB) eksportas taip pat sumažėjo nuo 4,8 tūkst. m³ 2018 m. iki 2,8 tūkst. m³ 2019 m. Kitų plokščių eksportas, sumažėjęs 2019 m. pradžioje, vėliau išliko gana stabilus visus metus. Per 2019 m. šios produkcijos išvežta 33,4 tūkst. m³, ketvirtą ketvirtį – 8,5 tūkst. m³.

Pagrindinė eksporto rinka 2019 m. išliko Lenkija, kur parduota 23,0 tūkst. m³ plokščių arba 63 proc. viso kiekio. Tačiau, lyginant su 2018 m., medienos drožlių plokštės eksportas į šią šalį sumažėjo 31 proc. Lenkijos rinkoje OSB plokščių per 2019 m. parduota 0,9 tūkst. m³ ir beveik visas kiekis (0,8 tūkst. m³) per antrą pusmetį.

Į Estiją 2019 m. eksportuoti plokščių kiekiai buvo beveik 7 kartus mažesni nei į Lenkiją ir tesiekė 3,4 tūkst. m³. Medienos drožlių plokštės pardavimai išliko stabilūs visus metus ir kas ketvirtį siekė 0,7 tūkst. m³. OSB plokščių į minėtą šalį per 2019 m. eksportuota 0,5 tūkst. m³.

Per metus plokštės eksporto apimtys Latvijoje sumažėjo daugiau nei du kartus ir 2019 m. tesiekė 2,7 tūkst. m³. Viena iš pagrindinių tokio sumažėjimo priežasčių buvo nuo 3,9 tūkst. m³ iki 0,8 tūkst. m³ sumažėjęs OSB plokščių pardavimas. Kitų plokščių eksportas sumažėjo penktadaliu iki 1,9 tūkst. m³.

Plokštės eksportas 5 Vokietiją išaugo nuo 416 m³ 2018 m. iki 2,4 tūkst. m³ 2019

m. Trečią ketvirtį į šią šalį parduota pusė viso metinio kiekio – 1,2 tūkst. m³ plokščių, tačiau ketvirtą 2019 m. ketvirtį eksportas sumažėjo iki 0,9 tūkst. m³. OSB plokščių į Vokietiją beveik neeksportuota.

Importas. Medienos drožlių plokščių 2019 m. importuota beveik tiek pat kaip 2018 m., t. y. 510 tūkst. m³. Importo apimtys nuo pat 2018 m. paskutinio ketvirčio palaipsniui didėjo: pirmą 2019 m. ketvirtį įvežta 119 tūkst. m³, o paskutinį jau – 136 tūkst. m³ plokščių. Didžiąją importo dalį sudarė medienos drožlių plokštė, kurios per 2019 m. įvežta 435 tūkst. m³ (2018 m. 432 tūkst. m³). Šio produkto importas per metus augo nuo 104 tūkst. m³ pirmą ketvirtį iki 119 tūkst. m³ paskutinį. OSB plokščių 2019 m. įvežta 75 tūkst. m³, o prieš metus jų importuota šiek tiek daugiau – 77 tūkst. m³.

Praėjusių metų pabaigoje vėl padidėjo medienos drožlių plokštės importas iš Latvijos: paskutinį ketvirtį šio produkto įvežta 51 tūkst. m³, per visus metus – 173 tūkst. m³ (2018 m. – 139 tūkst. m³). Tačiau OSB plokštės importas 2019 m. nežymiai sumažėjo ir siekė 36 tūkst. m³. Kitas svarbus OSB plokštės tiekėjas buvo Lenkija, iš kurios importas išaugo nuo 26 tūkst. m³ 2018 m. iki 29 tūkst. m³ 2019 m. Kitų plokščių įvežta 93 tūkst. m³, kas yra trečdaliu daugiau nei 2018 m. Šios produkcijos importas 2019 m. palaipsniui didėjo: pirmą ketvirtį įvežta 18 tūkst. m³, o paskutinį jau 26 tūkst. m³.

Didžiąją dalį iš Baltarusijos importuojamos plokštės sudarė medienos drožlių plokštė, kurios 2019 m. įvežta 102 tūkst. m³, t. y. 4 proc. daugiau nei 2018 m. Didžiausias šio produkto kiekis įsigytas trečią ketvirtį (29 tūkst. m³), tačiau ketvirtą importas sumažėjo iki 27 tūkst. m³.

Medienos drožlių plokštės importas iš Rusijos palaipsniui mažėjo visus 2019 m. Didžiausias šio gaminio kiekis (10,3 tūkst. m³) buvo įvežtas pirmą ketvirtį, o paskutinį ketvirtį importas tesiekė 5,4 tūkst. m³. OSB plokščių paskutinį ketvirtį iš Rusijos įvežta 1,2 tūkst. m³, o per visus 2019 m. – 3,9 tūkst. m³.

Baldai

Eksportas. Įvairių baldų 2019 m. eksportuota už 1827 mln. Eur. Tai 10 proc. didesnė suma nei prieš metus. Iš jų daugiau nei pusę vertės (61 proc.) sudarė mediniai baldai ir jų dalys. Šios produkcijos per 2019 m. eksportuota už 1111 mln. Eur, t. y. už 11 proc. didesnę sumą nei 2018 m. Daugiausiai medinių baldų ir jų dalių išvežta trečią ketvirtį – už 288

mln. Eur sumą. Paskutinį ketvirtį eksportas sumažėjo iki 283 mln. Eur, tačiau per tą patį 2018 m. laikotarpį jų eksportuota buvo dar mažiau – už 256 mln. Eur.

Švedija 2019 m. išliko pagrindine įvairių baldų eksporto rinka, tačiau pardavimai, lyginant su 2018 m., didėjo minimaliai: 2018 m. parduota 18 proc. visų baldų, o 2019 m. – 16 proc. Žymiai geresnė situacija buvo Vokietijos ir Norvegijos rinkose, kur paskutinį ketvirtį baldų parduota už 6 proc. didesnę vertę, nei trečią ketvirtį. Atitinkamai, į Vokietiją buvo eksportuota įvairių baldų už 53 mln. Eur, o į Norvegiją už rekordinę sumą – 41 mln. Eur. Jungtinės Karalystės rinkose paskutinį pusmetį fiksuotas didelis nestabilumas: trečias ketvirtis, kai baldų parduota už 49 mln. Eur, buvo pats geriausias, tačiau ketvirtas – pas prasčiausias. Nestabilumu pasižymėjo ir JAV rinka: už didžiausią sumą (30 mln. Eur) baldų čia parduota pirmą ketvirtį, tačiau trečią ketvirtį pardavimai buvo sumažėję iki 24 mln. Eur. Nors paskutinį ketvirtį pardavimus pasisekė padidinti iki 26 mln. Eur, tačiau bendri metų pardavimai padidėjo minimaliai. Į

Daniją paskutinį 2019 m. ketvirtį įvairių baldų eksportuota šiek tiek mažiau nei prieš metus – už 30 mln. Eur. Sparčiausiai ketvirtą 2019 m. ketvirtį pardavimai didėjo Rusijos rinkoje, kur įvairių baldų parduota už 32 mln. Eur, t. y. už ketvirtadaliu didesnę sumą nei trečią ketvirtį ir dešimtadaliu daugiau nei prieš metus. Prancūzijoje per paskutinį 2019 m. ketvirtį baldų parduota už didžiausią sumą – 22 mln. Eur. Eksportas į Nyderlandus nuosekliai didėjo visus 2019 m.: nuo 22,5 mln. Eur pirmą ketvirtį iki 25,5 mln. Eur paskutinį.

Nuo 2019 m. pradžios medinių baldų ir baldų dalių už didžiausią sumą eksportuota į Švediją – 147 mln. Eur. Jungtinėje Karalystėje jų parduota šiek tiek mažiau – už 144 mln. Eur. Trečia pagal svarbą buvo Vokietijos rinka, į kurią išvežta produkcijos už 139 mln. Eur. Kitose rinkose pardavimai gerokai mažesni: JAV – 76 mln. Eur, Norvegijoje – 72 mln. Eur, Lenkijoje – 64 mln. Eur.

Importas. Baldų importas 2019 m. didėjo nuo pat metų pradžios ir per metus pasiekė 298 mln. Eur, o tai 11 proc. daugiau nei 2018 m. Medinių baldų ir jų dalių impor-

tas didėjo panašiu tempu kaip ir kitų baldų: paskutinį 2019 m. ketvirtį jų įvežta už 29 mln. Eur, o nuo metų pradžios už 115 mln. Eur.

Paskutinį 2019 m. ketvirtį įvairių baldų įvežimas, lyginant su trečiu ketvirčiu, sumažėjo daugelyje šalių: iš Lenkijos importas sumažėjo 7 proc. iki 19 mln. Eur, iš Italijos – 6 proc. iki 10,5 mln. Eur, iš Vokietijos – 3 proc. iki 7,8 mln. Eur, iš Kinijos – 17 proc. iki 3,9 mln. Eur, iš Estijos buvo staiga padidėjęs III-ą ketvirtį, tačiau IV-ą sumažėjo iki įprasto lygio – 3,8 mln. Eur. Panašiai keitėsi importas iš Rusijos: III-ą ketvirtį įvairių baldų įvežta už 4,4 mln. Eur, o ketvirtą – už 2,0 mln. Eur sumą. Tačiau iš Švedijos IV-ą 2019 m. ketvirtį baldų įvežta už didžiausią sumą – 6,2 mln. Eur.

Daugiausiai medinių baldų ir jų dalių 2019 m. importuota iš Lenkijos: už 39,6 mln. Eur sumą. Iš kitų šalių įvežtos produkcijos suma buvo mažesnė: iš Italijos importuota už 14,3 mln. Eur, iš Estijos – už 13,5 mln. Eur. Didžiausia medinių baldų dalis bendrame baldų importe (du trečdaliai ir daugiau) buvo iš Baltarusijos, Rusijos ir Estijos, o mažiausia (7 proc.) – iš Kinijos.

Viskas dirbantiems ir besiilsintiems miške – Viskas vienoje vietoje

- IŠKLAUSYSIME
- PAKONSULTUOSIME
- PARINKSIME GERIAUSIĄ, KOKYBIŠKIAUSIĄ IR PIGIAUSIĄ
- OPERATYVIAI ATVEŠIME TIESIAI PAS JUS, O JEI REIKIA IR Į MIŠKĄ

miskui.lt

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k.,
Vėžaičių sen.,
96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506
El. paštas info@mmc.lt
www.miskui.lt

Kaip tinkamai tvarkyti žaliąsias atliekas

Pavasari dažnas sodybą ar kolektyvinį sodą turintis gyventojas susiduria su gamtosaugine problema: kaip tinkamai tvarkyti augalinės kilmės sodo, daržo atliekas, o dabar tai sunkina ir tęsiamas koronaviruso pandemijos prevencinis karantinas.

Aplinkos ministerijos Atliekų politikos grupės specialistai pataria žaliąsias atliekas (išgenėtas medžių šakas, sugrėbtus pernykščius lapus, žolę, daržo atliekas) individualiai kompostuoti, laikantis nustatytų Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aplinkosauginių reikalavimų. Šiam tikslui sklype reikėtų parinkti bent 2–3 metrų atstumu nuo gretimo sklypo ribos kompostavimui tinkamą vietą, atsižvelgti ir į vyraujančią vėjo kryptį.

Jeigu gyventojai neturi galimybės žaliųjų atliekų individualiai kompostuoti, jas ir karantino laikotarpiu galima pristatyti į žaliųjų atliekų surinkimo aikšteles. Aplinkos ministerija kviečia šiomis aikštelėmis naudotis tik esant būtinybei, surinktas atliekas laikinai palaikyti savam sklype, kol šalyje baigsis karantinas.

Kur nėra žaliųjų atliekų surinkimo aikštelių ir galimybių jas kompostuoti, leidžiama deginti surinktas į krūvas lauke ne arčiau kaip 30 m nuo pastatų ir kai toks deginimas neprieštaruoja vietos savivaldybės patvirtintoms atliekų tvarkymo ir švaros taisyklėms. Jų deginimas turi būti nuolat stebimas, smilkstančią ugnia vietą privalu užgesinti vandeniu ar smėliu.

Draudžiama surinktus (sugrėbtus) augalus, jų dalis ar krūvas deginti miške, aukštapelkėse, durpingose vietose ar vietovėse, kurios yra arčiau kaip 50 m nuo miško, aukštapelkės ar durpingos vietos, taip pat miestuose ir miesteliuose (išskyrus laukų kūrenimą nustatytose vietose). Taip pat draudžiama deginti nenupjautus, nesugrėbtus ar kitaip nesurinktus augalus ar jų dalis.

Deginant surinktus augalus ar jų dalis privalu laikytis nustatytų Aplinkos apsaugos reikalavimų lauko sąlygomis deginant augalus ar jų dalis.

Už aplinkos apsaugos reikalavimų pažeidimus greisia administracinė atsakomybė: už pažeidimus deginant žolę, nendres, nukritusius medžių lapus, šiaudus, laukininkystės ir daržininkystės atliekas bauda asmenims – nuo 30 eurų iki 230 eurų, juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo 60 eurų iki 300 eurų; už pažeidimus deginant ražienas, nenupjautas ir nesugrėbtas (nesurinktas) žoles, javus ir kitas žemės ūkio kultūras – bauda asmenims nuo 50 eurų iki 300 eurų, juridinių asmenų vadovams ar kitiems atsakingiems asmenims – nuo 120 eurų iki 350 eurų. Įvertinama ir aplinkai padaryta žala. Už žolės deginimo faktą yra nustatytas 100 eurų žalos dydis, prie jo pridedant apskaiciuotą žalą gamtai pagal išdeginto ploto dydį.

AM inf.

Vykdomas valstybinis ūdrų monitoringas

Žemaitijos nacionaliniame parke pradedamas EB svarbos žinduolių, paukščių, moliuskų, vabzdžių, kurių apsaugai būtina steigti saugomas teritorijas „Natura 2000“ tinkle, monitoringas. Pirmasis objektas – ūdra (*Lutra lutra*).

Šie paslaptingi, nakties veiklos žvėreliai laikomi švarios gamtos indikatoriais, buveinei renkasi sraunius miškų upelius, žuvingus ežerus, tvenkinius, rečiau aptinkama melioracijos grioviuose. Gera plaukia, nardo, jų kailis tankus, neperšlampantis, letenų pirštai sujungti plaukiojamą plėve. Minta žuvimis, moliuskais, varliagyviais, stambiais vabzdžiais.

Savo gyvenamą teritoriją saugo, pažymėdamos ribas specifinio kvapo ekskrementais. Ūdros labai judrios – ieškomos maisto per parą gali nukeliauti 15 ir daugiau kilometrų. Nors ūdros aptinkamos visoje Lietuvoje, jų populiacija laikoma negausi.

Žemaitijos nacionalinio parko ūdrų apskaitai ir monitoringui parinktos Babruno, Uošnos, Šilinės, Pietvės, Pagardenio ir kitų upelių atkarpos. Apskaitos metu ieškoma ūdros veiklos žymių: ekskrementų, gleivių, sukastų žemių krūvelių, pėdsakų. Bus apžiūrimi pakrantės bei virš vandens iškilę akmenys, smėlingi pakrantės ruožai, salelės, nuvirtę medžiai ir kita. Taip pat atliekami ūdrų buveinių būklės aprašymai, galimos grėsmės.

Ūdros populiacijos gausa vietovėse priklauso nuo daugelio sąlygų: maisto išteklių, trikdymo, vandens telkinių taršos ir brakonieravimo intensyvumo.

Žemaitijos NP direkcijos inf.

VYTAUTO KNYVOS nuotrauka

Dėmesys skruzdėlėms

Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcija 2020 m. įvairiais renginiais dedikuoja skruzdėlėms. Pavasari direkcija paskelbė vaikų piešinių konkursą „Vieno lapo komiksas“, kuriame kviečiami dalyvauti visų Lietuvos mokyklų 1–12 klasių moksleiviai. Šiame komikse moksleiviai turėtų išradimais pateikti trumpą istoriją apie skruzdes paveiksliukais su trumpais žodiniais paaiškinimais. Piešiniai konkursui priimami iki gegužės 31 d. KNNP direkcijoje, o nugalėtojai paskelbti iki birželio 7 d.

Visi piešiniai bus eksponuojami Kuršių nerijos nacionalinio parko Lankytojų centruose – Nidoje bei Smiltynėje.

Kuršių nerijos NP direkcijos inf.

Skruzdėlių namai miške

Kas pateko į 2020 m. atrinktų rūšių dešimtuką?

Lietuvos gamtos fondas, Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba ir Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras šiemet pirmą kartą Lietuvoje inicijavo TOP 10 rūšių sąrašą, kuriuo siekiama atkreipti visuomenės dėmesį į retas, saugotinas rūšis. Ši tradicija pasaulyje prisideda prie biologinės įvairovės pažinimo, išsaugojimo ir gamtosauginių žinių sklaidos.

2020 metų TOP 10 rūšių (organizmų) dešimtuką sudaro: metų žinduolis – žebenkštis (*Mustela nivalis*), metų au-

2020 metų žinduolis – žebenkštis

galas – smulkiažiedė tūbė (*Verbascum thapsus*), metų paukštis – juodasis peslys (*Milvus migrans*), metų voragyvis – rausvapilvis kryžiuotis (*Araneus alsine*), metų medis – baltalksnis (*Alnus incana*), metų žuvis – paprastasis šlyžys (*Barbatula barbatula*), metų varliagyvis – raudonpilvė kūmutė (*Bombina bombina*), metų samana – tikroji garbuonė (*Urola crispa*), metų grybas – arčerio tinklagrybis (*Clathrus archeri*), metų vabzdys – smailiaraigis mėšlavabalis (*Copris lunaris*), metų buveinė – žemapelkės.

Renkant šių metų rūšių dešimtuką talkino Lietuvos ornitologų, entomologų, mitologų, herpetologų draugijos, Gamtos tyrimų centras, facebook grupė „Lietuvos voragyviai“. Siūlomas rūšis aprašė ir nuotraukas pateikė apie 20 profesionalių gamtininkų.

Parengtas metų organizmų plakatas, kuris bus dovanojamas Lietuvos mokykloms, saugomoms teritorijoms, gamtininkų organizacijoms.

2020 metų medis – baltalksnis

JONO DANAUSKO nuotrauka

Nacionalinis konkursas moksleiviams „TAURAGNŲ ŽOLYNAI“

Lietuvos Respublikos Seimui 2020 m. paskelbus gamtininkės prof. Eugenijos Šimkūnaitės metais, Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba kartu su Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centru rengia nacionalinį konkursą moksleiviams „Tauragnų žolynai“, dedikuotą šios gamtos žiniuonės gimimo 100-mečio paminėjimui. Konkursu siekiama paskatinti moksleivius labiau domėtis retais ir saugomais augalais, vaistažolėmis, naudojant šiuolaikines technologijas, pažinti Eugenijos Šimkūnaitės (1920 m. kovo 11 d. – 1996 m. sausio 27 d.) paveldą. Konkurse kviečiamos dalyvauti visos Lietuvos mokyklos ir jų moksleiviai pagal amžiaus grupes (3–4; 5–8 ir 9–11 klasių). Komandą turi sudaryti 5 mokiniai ir mokytojas.

Iki 2020 m. gegužės 11 d. komandos turėtų išsirinkti vieną augalą ir paruošti išsamią jo pristatymą. Originaliausiai informaciją pateikusios komandos bus pakviestos birželio 11–12 d. (jeigu nebus pratęstas karantinas) į Aukštaitijos nacionaliniame parke, Tauragnuose rengiamą „Augalų ir vaistažolių rali“, kuris vyks E. Šimkūnaitės pamėgtose vietose šalia Tauragnų ir prie Taurapilio piliakalnio.

Augalų ir vaistažolių pažinimui moksleiviai naudos „iNaturalist“ programėlę, esančią išmaniuose telefonuose ir leidžiančią įkelti bei pažinti daugybę rūšių. Daugiausiai augalų pažinusi moksleivių komanda taps „Augalų ir vaistažolių ralio“ prizininke, bus apdovanojama diplomu ir prizais.

Gamtos žiniuonė Eugėja Šimkūnaitė

JONO DANAUSKO nuotrauka

Renginio partneris – Aukštaitijos nacionalinio parko ir Labanoro regioninio parko direkcija. Daugiau informacijos apie konkursą – <https://www.lmns.lt/tauragnu-zolynai-pkb8y/>

VSTT inf.

Pradėtas tvarkyti Merkinės piliakalnis

Dzūkijos nacionaliniame parke naujai pritaikomas turistų lankymui Merkinės piliakalnis. Atnaujinami informaciniai stendai, rodyklės, bus panaikinti ir įrengti kitoje kalno pusėje senieji laiptai į piliakalnį. Vykdomi kraštovaizdžio formavimo kirtimai, kad nuo regyklų atsivertų ne tik Nemuno ir Merkio upių santaka, bet ir kitos panoramos. Buvusių takų ir laiptų vietos bus padengtos velėna, sutvarkyti paviršinės erozijos židiniai. Prie piliakalnio bus pastatytas originalus skaidrus stendas su piešiniu, vaizduojančiu piliakalnio išvaizdą įvairiu istoriniu laikotarpiu.

Projekte numatyti ir kiti rekreacinės paskirties darbai: žadama pastatyti naują pėsčiųjų tiltelį per Stangės upelį, pietinėje pašlaitėje – miestelio bendruomenės renginių vietoje įrengti ugniavietę, suoliukus.

Merkinės piliakalnis tvarkomas pagal projektą „Kraštovaizdžio vertybių apsauga ir pritaikymas pažinti“, finansuojamą iš ES struktūrinių fondų regioninės plėtros fondų lėšų. Projekto vykdytojas – Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, partneris – Dzūkijos nacionalinio parko ir Čepkelių valstybinio gamtinio rezervato direkcija.

VSTT inf.

JONO DANAUSKO nuotrauka

Netrukus išvysime kitokį Merkinės piliakalnį

Kas inicijavo „muzikinį karą“ Kauno tvirtovės fortuose

VSTT balandį išplatintame pranešime žiniasklaidai saugomų teritorijų specialistai, ekologai išreiškė susirūpinimą dėl socialinėje erdvėje ir kai kuriose žiniasklaidoje ištransliuotos informacijos, kad iš Kauno tvirtovės 4 forto Rokuose, kuris yra retų, saugotinių šikšnosparnių žiemaviečių buveinė, griaudėjo garsi metalo muzika. Nepaisant, kad ši vietovė paskelbta valstybiniu teriologiniu draustiniu, o nuo 2005 m. ir EB svarbos ekologinio tinklo „Natura 2000“ dalimi, čia lengvabūdiškai buvo filmuotas metalo muzikos grupės („Death metal“) vaizdo klipas.

15 min portale ir Facebook paskyroje kauniečių metalo grupė džiūgavo kaip buvo „faina“: tamsoje virš galvų forto tuneliuose nuolat skraidė šikšnosparniai, beliko atsigabenti daugybę įvairios apšvietimo ir muzikos garso technikos...

Aplinkosaugininkus stebino ir tai, kad šios muzikos grupės lyderis dirba Kauno miesto savivaldybės Paveldo skyriuje. Turėdamas

gerai žinoti paveldosaugos reikalavimus, nejaugi jis nesuvokė šios teritorijos svarbos gamtosaugai? Roku forte saugomi žiemojantys europiniai plačiaausiai ir kūdriniai pelėausiai šikšnosparniai, čia gausiai žiemoja ir Natererio, Branto bei vandeniniai pelėausiai, aptinkami pavieniai žiemojantys rudieji ausyliai, šiauriniai šikšniai. Todėl ši teritorija – viena vertingiausių šikšnosparnių žiemaviečių ne tik Lietuvos, bet ir Rytų Europoje.

Aplinkos ministro 2018 m. balandžio 19 d. įsakymu „Dėl buveinių apsaugai svarbių teritorijų nustatymo“ šiems fortams suteiktas EB buveinių apsaugai svarbios teritorijos (BAST) statusas ir draudžiama keisti forto viduje esančių žiemojimo vietų mikroklimatą bei šioje teritorijoje lankytis žmonėms šikšnosparnių žiemojimo laikotarpiu. Todėl šių nuostatų nepaisymas gali būti traktuojama kaip žala aplinkai.

Kauno marių regioninio parko direkcijos ekologo Mindaugo Kirstuko patikslinimu, šiame forte draudžiama lankytis spalio–

balandžio mėnesiais, todėl net menkiausias šikšnosparnių trikdymas jų žiemos įmygio metu gali šiuos žinduolius pražudyti, o čia į jų ramią aplinką netikėtai įsiveržė šviesų blyksniai, būgnai ir elektrinės gitaros.

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba ir Kauno marių regioninio parko direkcija, išsiaiškinusi šio atvejo visas aplinkybes, vertins, ar nepadaryta žala saugomoms rūšims.

MINDAUGO KIRSTUKO nuotraukos

Europinis plačiaausis šikšnosparnis

Kūdrinis pelėausis šikšnosparnis

Belaukiant karantino pabaigos ir vasaros

Gamtos mėgėjai nekantraudami laukia karantino pabaigos, tikėdamiesi, kad vasarą galės aktyviai keliauti po nacionalinius ir regioninius parkus, grožėtis gamtos vertybėmis ir naujais saugomų teritorijų darbuotojų sumanymais. Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, nuosekliai vykdydama projektus „Kraštovaizdžio vertybių apsauga ir pritaikymas pažinti“, šią vasarą tikisi lankytojams atverti esamus ir daug naujų įdomių objektų saugomose teritorijose.

Lankytojai jau pasiilgo Nemuno kilpų RP aukščiausio Lietuvoje Birštono apžvalgos bokšto ir iš jo matomo unikalumo – Nemuno kilpų panoramos. Žygeiviai džiaugiasi Neries RP Šilėnų pažintiniu taku, kur juos pasitinka nuostabūs Neries krantų kraštovaizdžiai, daug naujų originalių stendų.

„Lino verdinė“ Sirvetos RP

Pagal minėtus projektus sutvarkyti, pritaikyti žmonių lankymui: Apuolės piliakalnis Skuodo rajone, Pakalniškių piliakalnis Kauno marių RP, Naujosios Rėvos piliakalnis Neries RP. Čia įrengti nauji laiptai, pavėsinės, regyklos, nuo kurių atsiveria kraštovaizdžių perspektyvos. Prie Kačėniškės piliakalnio Sirvetos RP įrengtas naujas pažintinis takas.

Dzūkijos NP tvarkomas ne tik Merkinės, bet ir Liškiavos piliakalnis. Kurtuvėnų RP šią vasarą lankytojus pasitiks naujai sutvarkytas Girnikų kalnas.

Dubysos RP žygeivių ir dviratininkų laukia pritaikytas lankymui Dubysos upės slėnio kraštovaizdžio kompleksas. 13 km pažintinis takas driekiasi nuo lankytojų centro per gamtinių požiūriu vertingas šio regioninio parko vietas, kuriose įrengti informaciniai stendai, atokvėpiui skirta infrastruktūra, lieptai per Luknę ir Lelyką. Sudarytos puikios galimybės apžvelgti išskirtinį Dubysos kraštovaizdį, įvertinti jį savo patirtimis ir Maironio eilėmis.

Bus daug pasikeitimų Žuvinto biosferos rezervate: nauja lankytojų centro ekspozicija, gamtos mokykla, takas-lieptas prie Žuvinto ežero. Vištyčio RP naujam gyvenimui bus prikeltas malūnas. Ventos RP planuojama pabaigti sutvarkyti Papilės atodangą, unikalų valstybės saugomas geologinį gamtos paminklą.

Pagal projektus „Kraštovaizdžio vertybių apsauga ir pritaikymas pažinti“ bus sutvarkyti ir pritaikyti lankymui daugiau kaip 50 gamtos paveldo objektų, iš jų – 26 saugomi senmedžiai.

Atnaujinama nacionalinių bei regioninių parkų informacinė sistema: stendai, kryptys, rodyklės bus originalesnio dizaino sprendimų. Projektuojant stendus, takus domėtasi užsienio šalių patirtimi. Planuojama įrengti apie 4000 kelio ženklų valstybiniuose parkuose, draustiniuose.

Projektai finansuojami ES struktūrinių fondų Regioninės plėtros fondų lėšomis.

VSTT inf.

Rambynas

Medžių lajų takas Anykščių RP

Informaciniai stendai Neries RP ir Germanto draustinyje

Takas į Kačėniškės piliakalnį

VSTT archyvo nuotraukos

ŽODIS SKAITYTOJUI

Sveiki grupiokai!

Na, ne tie grupiokai, kurie buvot grupiokais prabangiuose čiurlionkės bendrabučiuose, o tie, kurie dabar esat grupiokai. Taip, taip! Tai Jūs! Jūs – garbingos padidintos rizikos grupės nariai. Smagu būti grupėje. Smagu, kad dėl mūsų beveik visas pasaulis ant ausų stojasi.

Sveiki ir Jūs, dar net jokiai grupei nepriklausantys! Sveiki visi! Sveiki, vėl sulaukę gegužio žiedų! Gražus tas lietuviškas pasisveikinimas. Tik paklauskite, kaip skamba.

Sveiki, Bičiuliai! Argi sulysinsi su koku nors *Hello friends* arba *Priviet sobutilniki*. Velnio virusą. Pasikalbėkim geriau apie lietuvių kalbą.

Man, pavyzdžiui, labai patinka lietuviškas žodis adekvatus. Na, gal jis ir nelabai lietuviškas, bet lietuvių kalbos žodynas skelbia, kad adekvatus reiškia atitinkantis. Sakym, ministro elgesys (dėvėti kariškių aprangą, plikai skusti galvą) ir kalbos (kasdien, po pietų, kaip poteries, kartoti užsikrėtusių, mirstančių ir jau iškeliavusių grupiokų skaičius) yra adekvatus, atitinkantis krizės realybę. Gal.

O, štai, kaimynų *batkos* siūlymai *bestiją covidą devynioliktąjį* ištrėkšti „beloruso“ ratu ir pritvoti puslitrui – nelabai adekvatus, neatitinkantis mokslo šviesos. Gal.

Šių metų Velykos visiems, ir tikriems, ir statistiniams krikščionims buvo gal nelabai adekvačios. Bet aš, labiau statistinis, labai nesiskundžiu. Mano Velykos buvo adekvačios. Iš vakaro pasiruošęs margučius, Velykų ryto saulę pasitikau ant lieptelio per Vilnelę. Mane, nusipelnusių padidintos rizikos grupės narį, mano atžalos, nuo koronės paslėpę karališkoj vietoj. Galui, nepažeisdamas daktaro Verygos nurodymų, mėgautis visomis gražuolės Vilnelės grožybėmis. Nuo kompiuterio pavargusias akis glostė tekančios saulės apšviesti ne tai vyšnios, ne tai slyvos, bet tikrai ne sakuros, pirmieji žiedai. Ministro išužtas ausis guodė nepretenzingas skaidraus Vilnelės vandens pokalbis su jo tėkmę bandančiais

sustabdyti, žalsvais dumbliais apžėlusiais, granito kamuoliais. Vaizdą gyvino, čia pat, po lieptu, galų gale prisišnekinęs savo antelę, šaltame vandenyje ją niurkantis, gaigalas. Viską vainikavo, nepatikėsit, iš žydro Velykų ryto dangaus, papuošto baltais debesėliais, budriai Vilnelės vingių paukščių bendruomenę prižiūrintis sakalas keleivis.

Povelykinį rytą sutikau įprastai, įbedęs akis į kompiuterio ekraną. Po didžiųjų švenčių (kartais ir per jas) lietuviška žiniasklaida mėgsta publiką palepinti šventei adekvačiais straipsniais. Plebėjų portalai dažniausiai renkasi išsamias nusipelnusių banditelių biografijas. Elito portalas *lrt.lt* Dievo sūnaus ir gamtos prisikėlimo šventę paminėjo Esekso universiteto gyvūnų gerovės ir aplinkosaugos magistrės, Notingamo universiteto doktorantės straipsniu „Kaip mes čia atsidūrėme? COVID–19, klimato krizė ir šeštasis masinis rūšių išnykimas“. Nuosirdžiai rekomenduoju. Jaučiat pavadinimo kvapą? Kvepia apokalipse.

Straipsnis ilgas, pilnas labai protingų citatų ir dėl to paveikus. Ypač tiems skaitytojams, kurie paauglystėje ir ankstyvoje jaunystėje muilindavosi nuo gamtos pažinimo ir biologijos pamokų, o dabar, net kojytėm trypia, kaip nori padėti nabagei gamtai. Trumpas (ne tas Trumpas!) straipsnio reziumė, sudėliotas iš pačios gerbiamos autorės naudotų išsireiškimų. Gyvūnai skirstomi į žmoginius ir nežmoginius. Jeigu nežinojot, tai autorė praneša, kad žmonės priskiriami gyvūnų karalystei. Žmoginiai gyvūnai, pasitelkę neoliberalizmo ir žmogaus viršenybės ideologiją, visai engia ir net valgo nežmoginius gyvūnus (autorė išskiria tris valgomus nežmoginius gyvūnus – šikšnosparnius, šimpanzes ir viščiukus). Dėl to nežmoginiai gyvūnai patiria nežmonišką kančias. Iš to kyla ir dar kils visos pasaulio bėdos – pandemijos, klimato kaita ir šeštasis masinis rūšių išnykimas. Žmoginiai gyvūnai turi tik vieną išeitį: pradėti rūpintis nežmoginių gyvūnų gerove (gerbiamas ekselencija, va, kur nearti dir-

vonai) ir atsisakyti pragaištingos mėsos kultūros... Na, toliau patys pasiskaitykit.

Pora neadekvačių, aptarto rašinio inspiruotų, klausimėlių. Tas antinas Velykų rytą jautė paprastą antinišką malonumą? O jo kančia, pakliuvus į to sakalo nagus, buvo nežmoniška, neantiniška ar nesakališka?

Eugenijus TIJUŠAS

P. S. Iš adekvataus grupiokų humoro aruodų. Širdininkas kalbina vėžininką. Jau turi koroną? Turiu, atsako tas. Tau pasisekė, atsidūsta pirmasis. Tave išlydės su paties Ministro užuojauta. O manęs net ir seniūnaitis neprisimins. Per 44 karantino dienas, anot statistikos, per 5000 Marijos žemės gyventojų paliko šią ašarų pakalnę. Tik 45 pavyko pasigauti COVID–19.

Skeptikams, manatiems, kad Velykų rytą mano matyti ančių meilės šokio ir jį stebinčio sakalo keleivio vaizdiniai neadekvatus realybei. Pastovėkit kurį rytą ant Vilnelės liepto Manufaktūrų gatvės gale, tarp Belmonto ir Markučių. Gal ir jums pasiseks.

Sakalas keleivis

Valstybiniai medžioklės plotai

ALGIMANTAS KAMIČAITIS

Gal taip juos reikėtų sąlyginai ir vadinti, nes per daugelį metų ne kartą keitėsi ne tik medžioklės plotai, jų pavadinimai, bet ir pavaldumas. Pradžią buvo 1951 m., kai įkurti Medžioklės ūkio valdybai pavaldūs 3 specialios paskirties Širvintų, Metelių ir Ventės rago medžioklės ūkiai. Medžioklės ūkio valdybą 1957 m. reorganizavus į Valstybinį gamtos apsaugos komitetą, valstybiniai medžioklės ūkiai buvo kuriami konkrečių gamtos apsaugos ir medžioklės ūkio vystymo uždavinių sprendimui. Ruošiantis Lietuvoje reiklizuoti stumbrus, 1967 m. įkurtas Naujamiesčio valstybinis medžioklės ūkis, apėmęs apie 40 tūkst. ha medžioklės plotų (pirmieji stumbrai Pašilių miške pastatytame aptvare įkurdinti 1969 m.). Stumbrų įkurdinimui laisvėje, jų populiacijos plėtimui 1971 m. įsteigtas Širvintų valstybinis medžioklės ūkis (70 tūkst. ha plote). Smulkiosios faunos, muflonų ir danielių veisimui 1974 m. įkurtas Šunskų valstybinis medžioklės ūkis (50 tūkst. ha). 1977 m. įsteigtas Gulbinų valstybinis medžioklės ūkis (163 tūkst. ha) užsiėmė tauriųjų elnių populiacijos plėtimu, jų gaudymo metodų tobulinimu.

Naujamiesčio valstybinis medžioklės ūkis neapsiribojo vien stumbrų veisimu aptvare. Greta kuriamo ūkio centro įrengtas aptvaras danieliams ir muflonams, pastatytas administracinis pastatas su patalpa nedideliam pažintiniam muziejui, svečių kambariais, namai darbuotojams, garažai, šaldytuvai, žvėrių apdorojimo patalpos. Ūkio tvarkomuose miškuose pagausėjo tauriųjų elnių, suformuota gyvybinga danielių populiacija.

Įkurtas spręsti smulkiosios faunos gausinimo problemas Šunskų valstybinis medžioklės ūkis ėmėsi fazanų ir ančių auginimo, kurapkų globos, kurios žiemos laikotarpiu buvo gaudomos ir laikomos voljeruose. 1976 m. į aptvarą Šunskų miške atvežti pirmieji danieliai, iš kurių vėliau susiformavo stabili populiacija. Prie šio ūkio plotų 1977 m. priskirtas Kalniškės miškas su aptvaru muflonams, 1978 m. perduotas Punios medžioklės baras – tauriųjų elnių medžioklės plotai. Galima sakyti, kad Šunskų VMŪ apėmė visas medžioklės ūkio šakas.

Svarbia šio ūkio veiklos sritimi tapo ir nepabaigiamos statybos: nuolat plečiami fazanų voljerai, mechanizuotas pašarų sandėlis, šunų ir plėšriųjų paukščių voljerai. Čia per metus buvo galima išauginti apie 30 000 fazaniukų, keletą tūkstančių didžiųjų ančių. Paskutiniai statiniai – kiškių veisykla ir administracinis pastatas su muziejumi, taksidermijos dirbtuve, svečių kambariais – nebuvo užbaigti...

Dirbant šiame ūkyje Punios medžioklės baro viršininku, vėliau Alytaus miškų urėdijoje, perėmusioje Punios medžioklės barą, teko pažinti visas šios sistemos problemas, sėkmes ir nesėkmes. Gal mažiausiai žinau apie vėliausiai įkurtą Gulbinų valstybinį medžioklės ūkį, apjungusį geriausius tauriųjų elnių medžioklės plotus. Nebent tiek, kad jo įkūrimas paaštrino priešpriešą tarp gamtos apsaugos struktūrų ir Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos.

Valstybiniai medžioklės ūkiai sudarė mokslinio–tiriamąjo darbo bazę. Žvėrių stebėjimas, fenologinių reiškinių registravimas, biotechninių priemonių efektyvumo analizė buvo kasdieninė ūkiuose dirbančių specialistų veikla. Klasikiniu šios veiklos pavyzdžiu gali būti Šunskų VMŪ vyr. medžioklės žinovo Kęstučio

Pėtelio sudaryta „Muflonų veislyno knyga“, pagal kurios programą ir ne ypač aukštos kvalifikacijos stebėtojas galėjo fiksuoti mokslui vertingus duomenis.

Pagrindinis valstybinių medžioklės ūkių kūrimo tikslas buvo organizuoti medžioklės užsienio turistams, nes tuometinė Lietuvos TSR neturėjo ir negalėjo turėti savo žinioje užsienio valiutos. Tarybinio rublio užsienio šalyse tikru pinigų nepripažino, nieko už jį neparduodavo, o užsienio valiutos ištekliai buvo visagalės Maskvos žinioje. Tuo metu visuomeninės organizacijos Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos įkurtas „Lietuvos zoocentras“ administraciniu atžvilgiu buvo savarankiškesnis ir valiuta už jo eksportuojamą žvėrieną atitekdavo Lietuvai. Taip medžioklė Lietuvoje sovietmečiu tapo neįtikėtinai svarbia ūkio šaka. Už parduotą žvėrieną susidarydavo apie 3 mln. JAV dolerių. Dabar tai būtų menka sumelė, o tuomet už tuos pinigus buvo perkami tokie dalykai, kaip pažangiausia medicininė aparatūra, deficitiniai vaistai, kuriems įsigyti iš Maskvos negalėjai iškaulyti nei kapeikos. Todėl anuomet ir daugelis medicinos mokslo korifėjų (net ir nemedžiojantys) į medžioklę žiūrėjo su didele pagarba. Kažkiek nutrupėdavo ir medžiotojams – nupirkta keliolika importinių šautuvų, šiek tiek amunicijos.

Aišku, medžioklės išlaidos buvo atitinkamai kompensuojamos rubliais, kurių didžioji dalis panaudota LMŽD medžioklės ūkių bei draugijos skyrių materialinės bazės stiprinimui – pastatų statymui, įrenginių įsigijimui. Nedidelė dalelė buvo skiriama medžiotojų, velkančių nelengvą medžioklės eksporto našą, premijavimui.

Gerai žinojome, kad turinčiose intensyvių medžioklės ūkį šalyse, kaip Vengrija, Čekoslovakija, Lenkija, Bulgarija, užsienio medžiotojų sumokėti už trofėjinę medžioklę pinigai sudarė svarbią šių šalių biudžeto dalį. Mūsų skaičiavimais, Lietuva iš medžioklės turizmo tuomet irgi galėjo gauti apie 40–50 mln. JAV dolerių.

Medžioklės ūkiams sustiprėjus, pagausėjus kanopinių žvėrių populiacijoms, prasidėjo derybos su centrine valdžia dėl medžioklės

Sovietmečiu už užsieniečių medžiotojų sumedžiotą briedį buvo atsiskaityta užsienio valiuta

Sumedžioti tokį taurujį elnią – kiekvieno medžiotojo svajonė

turizmo. Deja, monopolinė teisė organizuoti šią veiklą priklausė centrinei organizacijai „Inturist“, kuri žadėjo atseikėti Lietuvai vos 5 proc. mūsų uždirbamos valiutos. Ir taip užsieniečių medžioklės teko atidėti beveik iki Lietuvos nepriklausomybės atgavimo...

Reikia priminti, kad valstybinių medžioklės ūkių pagrindą sudarydavo Valstybinio gamtos apsaugos komiteto žinioje esantys medžioklės plotai, kurie buvo, visų pirma, naudojami reprezentacijai. Juose medžioklė užsienio svečiai, aukštesnės valdžios atstovai ir numeriniai medžiotojų būreliai, kuriuos sudarydavo įvairių ano meto valdžios struktūrų atstovai. Mes, profesionalai, patyliukais pasiūlydavome, kad pirmas būrelis – tai pirmos rūšies žmonės, antras... ir taip toliau. Tačiau nuo šių žmonių priklausė ne tik valstybinių medžioklės plotų, bet ir visų medžiotojų medžioklės sąlygos, net ir visų Lietuvos žmonių gyvenimai.

Šiandieniniai medžiotojai net ir blogiausiam sapne nesusapnuotų, kad visi sumedžioti briedžiai ir elniai, du trečdaliai stirnų, pusė šernų buvo privaloma tvarka atiduodami eksportui. Kiek vėliau šie reikalavimai buvo nežymiai sušvelninti. Net ir licencijos žvėrių sumedžiojimui būdavo spausdinamos su ryškiais užrašais „EKSPORTUI“. Žvėrieną eksportui taip pat tiekavo ir „numeriniai“, vyriausybinių būrelių.

Eiliniams medžiotojams pavydą kėlė žvėrių gausa valstybiniuose medžioklės plotuose. Visada būdavo pabrėžiama, kad tai patys geriausi medžioklės plotai. Bet jie geriausi buvo tik dėl pažangiausių biotechninių priemonių taikymo, žvėrių apsaugos nuo plėšrūnų ir brakonierių. Valstybiniuose medžioklės ūkiuose dirbo entuziastai (atlyginimai buvo menkoki), aktyviai medžiojantys, gerai žinantys

ne tik žvėrių, bet ir brakonierių takus. Darbavomės neskaiciuodami valandų, tiek dienomis, tiek ir naktimis, retai kada leisdami sau realiai atostogauti. Nepelnytai pamiršta, kad 1979 m. brakonierius nušovė Naujamiesčio VMŪ baro viršininko pavaduotoją S. Ivinską. Pavojingų susikirtimų pasitaikydavo visur, nors ir kaip stengdavomės jų išvengti.

Viename Šunskų VMŪ Punios medžioklės baro miške keletą metų dirbo jėgeriu buvęs partizanas. Nors ir nebejaunas, daug sveikatos palikęs Magadano srities lageriuose, gyvsidabrio kasyklose, jis dirbo tikrai gerai. Stebėdavausi jo sugebėjimu narplioti sudėtingiausius brakonierių ir kitų piktadarių pėdsakus, buvau ramus dėl žvėrių apsaugos. Tiesa, saugumiečiai kartais mane pasikviėdavo priminti, kad neturiu teisės jam duoti net medžioklinio šautuvo. Mat, kai kada suruošdavome provokaciją potencialių brakonierių auklėjimui – jėgeris demonstratyviai pereidavo per kaimą su (mano) šautuvu ant peties...

Remiantis primityviu žmogišku pavydo jausmu, LMŽD vadovybei buvo labai paranku kariauti „šventąjį karą“ prieš Valstybinį gamtos apsaugos komitetą. Bet kokias savas organizacines bei ūkines nesėkmes galima buvo užtušuoti teiginiais, esą viskas būtų kitaip, jei draugija valdytų visus medžioklės plotus. Vienas draugijos vadovų dažnai aiškino, kad mums reikia vadovautis geriausiu Lenkijos pavyzdžiu, kurioje esą visi medžioklės plotai priklauso Medžiotojų draugijai.

Vakarų šalių medžiotojų spaudoje nuolat skaitydamas medžiotojų, kurie medžiojo Lenkijos miškininkų valdomuose medžioklės plotuose, įspūdžius, žinojau, kad geriausius šios šalies medžioklės plotus valdo miškininkai. Išgirdęs kalbas apie „geriausią pavyzdį“ kartais pamąstydavau, ar tas vadovas laiko visus Lietuvos medžiotojus visai kvailais, ar pats nelabai protingas. Pabendraavęs su įvairių šalių medžiotojais, galiu spėlioti, kad kolegoms lenkai, bendraudami su užsieniečiais, jiems patiems nemalonus faktas delikatai nutylėdavo. Ir dabar vos ne kiekvienoje Lenkijos miškų urėdijoje geriausiuose plotuose vykdoma komercinė medžioklė (A. Kamičaitis. Kaip trofėjus vertina kaimynai lenkai, „Medžiotojas ir meškeriojas“, 2017 m. Nr. 2 p. 16–17).

Nesutarimai tarp Valstybinio gamtos apsaugos komiteto ir LMŽD silpnino abi šias organizacijas. Tuo sėkmingai naudojosi abiejų bendras oponentas – miškininkai.

Taip jau susiklostė, kad miškininkai, tarpukario Lietuvoje vadovavę medžioklei ir gyvūnijos apsaugai, pokario suirutėje nuo šios veiklos nusišalino: tada jiems buvo aktualesnės kitos problemos – išgyventi, išvengti tremties ar kalėjimo, neužkliūti nei partizanams, nei enkavedistams. Miškininkų kilnojimas iš vietos į vietą tiek per pirmąją okupacijos etapą, tiek ir pirmą pokario dešimtmetį primena nebent sudėtingą šachmatų žaidimą, kuriuo žinybos vadovai stengėsi išsaugoti savo žmones nuo stalininių represijų. Tačiau suirutė baigėsi, bendromis gamtosaugininkų ir medžiotojų pastangomis pagausėjo kanopinių žvėrių. Suprantama, išryškėjo nauja aštri problema – žvėrių daroma žala miško želdiniams ir jaunuolynams. Tai sudarė pagrindą kelti gana logiškus reikalavimus: perduoti medžioklės ūkio tvarkymą miškininkams, kurie, deja, matė tik vieną priemonę nuostoliams mažinti – žvėrių skaičiaus mažinimą. Apie priemones miško želdinių apsaugai nuo žvėrių daugelį metų nebuvo nei kalbos.

Nesiimsiu perpasakoti praeities ginčų, derybų, diskusijų spaudoje, kurių, prisipažinsiu, bergždžiai stengiausi išvengti. Mano atmintyje įstrigęs paprastas pokalbis geriausiai iliustruoja anuometines problemas ir jų sprendimo būdus.

...Buvo giedras balandžio pradžios rytas, ėjau Punios šilo 14/15 kv. linija. Mano dėmesį patraukė eigulio vežimas su arkliu, stovintis ant kvartalinės linijos. Toje vietoje buvo nedidelė, kokių 10 arų aikštelė, kurioje sandėliuojama mediena. Priėjęs apstulbau: mediena jau išvežta, o eigulys Petras Bukauskas aikštelėje senoviniu, tikriausiai iš Punios girininkijos muziejaus paimtu, uždraustu dėl tariamai prastos darbų kokybės sodikliu sodino eglės daigus.

„Užsodinsit aikštelę, nebus kur medieną sandėliuoti“, – pratariau nustebedęs.

„Girininkijai duotas planas – 3 hektarai, o sodinti nėra kur, plynai nieko nekertame, – atsakė eigulys. – Jei truks, aplink po lajomis sodinsiu“... Apžvelgiau greta augantį mišrų ir gana tankų ąžuolo, liepos, beržo medyną. „Niekas čia neužaugo, tuščias darbas“, – konstatavau. „Ant žvėrių nurašysim“, – paprastai ir nuoširdžiai paaiškino eigulys.

Šitaip lengva ranka savas problemas miškininkams nurašinėjant „ant žvėrių“ susidarydavo išpūdingos nuostolių sumos, kuriomis buvo viešai ir triukšmingai „kortuojama“, reikalaujant perduoti medžioklės ūkio valdymą miškininkams.

Neiškenčiau ir susumavęs daugelį problemų, galinčių niekais paversti miškininkų pastangas užvaldyti medžioklės ūkio kontrolę, žurnale „Mūsų gamta“ (1988 m. Nr. 4, 21 p.) paskelbiau straipsnį „Norai dideli, o galimybės?“. Jame rašiau apie miškų ūkio sistemos supramonėjimą, eigulių pavertimą darbininkais, miškininkų kvalifikacijos trūkumus ir kitas problemas, apie kurias žinybos viduje dirbantys miškininkai nedrįstų net prasitarti. Aišku, mano straipsnis didesnės įtakos nepadarė. Vėliau, kai miškininkai, turėję progą kelis metus vadovauti medžioklės ūkiui, jo nesugebėjo išlaikyti, pažuokaudavau, kad mano straipsnio juodos pranašystės išsipildė.

Taip besistumdant artėjo permainų laikai. Pati keisčiausia permaina, užbaigusi vieną „šventąjį karą“, buvo visų valstybinių medžioklės plotų perdavimas LMŽD. Šio fakto detalių nežino didžioji dauguma šiandieninio LMŽD aktyvo, ko gero ir anuomet buvo mažai kam žinoma dėl slaptumo. 1989 m. sausio 20 d., vadovaujantis LTSR Ministrų Tarybos 1988 11 10 sprendimu Nr. 16 – 12960, valstybiniai medžioklės ūkiai buvo „padovanoti“ Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijai. Deja, tų laimės dienų tebuvo beveik pusantro šimto...

Valstybiniuose medžioklės ūkiuose dirbusiems profesionalams tai nebuvo laimės dienos. Gal kiti ūkiai šią permainą priėmė kiek lengviau: juose dirbo beveik vien tik medžiotojai, buvo tiek nuosavų lėšų už realizuotą žvėrieną. Šunskų VMŪ buvo nerimo dienos, laukė didelės išlaidos – nebaigtos statybos, būrys moterų, dirbančių paukščių veislyne, laukė atlyginimų. Vyr. medžioklės žinovu dirbęs Kęstutis Pételis išskubėjo pas LMŽD Tarybos pirmininką tartis, kaip tvarkysimės toliau, kiek auginsime fazaniukų, ančiukų. Atsakymo nebuvo. Vaziavo po savaitės. Atsakymo vėl jokio...

Vėliau Kęstutis karčiai juokaudavo, kad LMŽD vadovai, netikėtai gavę savo žinion valstybinius medžioklės ūkius, iš nustebo išsižiojo ir pamiršo, kad reikia užsičiaupti ir imtis vadovauti, spręsti problemas. Kassavaitiniams vizitams į draugiją neduodant rezultatų, K. Pételis ėjo į aukštesnės valdžios kabinetus, kuriuose buvo lengviau rasti bendrą kalbą... Jo nuomone, vienintelė žinyba, galinti tuo metu tvarkyti valstybinius medžioklės plotus, buvo Miškų ūkio ministerija.

Netrukus, 1989 m. gegužės 17 d. Ministrų Tarybos nutarimu pavesta Miškų ūkio ministerijai vadovauti medžioklės ūkiui Lietuvos Respublikoje, birželio 14 d. valstybiniai medžioklės plotai perduoti miškininkams.

(tęsinys kitame numeryje)

- Geriausios medžioklės visuose žemynuose pagal Jūsų pageidavimus
- Legalus trofėjų įvežimas: gamtosauginių leidimų ir veterinarijos sertifikatų parūpinimas, muitinės procedūrų sutvarkymas

Antano Truskausko PĮ FELIS

Švitrigailos g. 16, 03223 Vilnius. Tel. +370 5 2330009.
Mob. +370 698 89 240. El. paštas: info@felis.lt.

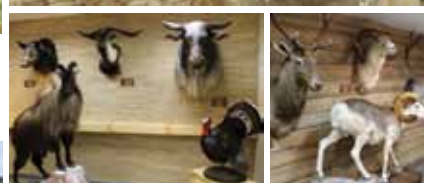

- Kreipkitės – pasiūlysim geriausius variantus! Kai kurias medžioklės programas rasite mūsų atsinaujinusioje svetainėje www.hunting-world.com

Aplankykite Antano Truskausko medžioklės ir gamtos muziejų

Muziejaus g. 7, 33202 Mindūnai, Molėtų raj.
Darbo laikas: III–VII 09.00–17.00

Lietuvos zoologijos sodo 82-asis sezonas prasideda atsinaujinimo nuotakomis

Pernai pradėtas Lietuvos zoologijos sodo infrastruktūros atnaujinimo projektas jau įgavo pagreitį. Su šio sodo renovacijos planais 82-ojo sezono atidarymo išvakarėse balandžio 23 d. spaudos konferencijos metu supažindino aplinkos ministras Kęstutis Mažeika.

Pasak ministro, mūsų senojo zoologijos sodo, Kaune įkurto dar tarpukariu – 1938 m., laukia didelės permainos. Praėjusią vasarą pradėti naujų gyvūnams skirtų pastatų ir voljerų projektavimo darbai bus baigti šių metų pabaigoje. Siekdami, kad šių statinių techniniai projektai atitiktų visus gyvūnų gerovės reikalavimus, UAB „SIMPER“ projektuotojai patirties sėmėsi geriausiuose Europos zoologijos soduose.

Statybos, naujų voljerų įrengimo darbai prasidės 2021 m. pradžioje, o juos baigti planuojama 2023-ųjų viduryje. Bus pastatyti nauji voljerai stumbrams, lokiams ir vilkams, lūšims, ūdroms, beždžionėms, gepardams ir kt. gyvūnams. Afrikos savana stebins ne tik žirafomis, zebrais, bet ir nauja raganosių ekspozicija. Išlaikant autentiškumą, bus renovuotas senasis pastatas liūtams. Čia bus pastatytas egzotariumas – šilumamėgiams gyvūnams skirtas pastatas (dykumos, džiunglių gyvūnų ekspozicijos, surikatos, liūtai, tukanai ir kt.) su edukaciniu centru.

Pasibaigus statyboms, vyks paruošiamieji darbai – bus apželdinama teritorija, užpildomi didžiuliai akvateriumai, į naujus namus atvežama ir juose įkurdinama naujų rūšių gyvūnų.

Lietuvos zoologijos sodo infrastruktūros atnaujinimas finansuojamas ES lėšomis. Projekto vertė – 18,3 mln. eurų.

Renovacijos laikotarpiu zoologijos sodas bus uždarytas lankytojams, tačiau edukacinė veikla tęsis nepertraukiamai. Dėl šalyje paskelbto karantino Lietuvos zoologijos sodo 82-ojo sezono atidarymas balandžio 24 d. buvo surengtas virtualiu būdu. Sodo „Facebook“ paskyroje tiesioginių transliacijų metu vyko daugelio gyvūnų pristatymai.

Egzotariumo ir edukacinio pastato vizualizacija

Gintaras Visalga

1974 10 29 – 2020 04 12

Per Velykas netikėtai netekome žinomo šalies miškininko, biomedicinos mokslų daktaro Gintaro Visalgos. Jam ėjo 46-ieji metai...

Gintaras gimė ir augo Alytaus krašte. Baigęs 1992 m. Alytaus 7-ąją vidurinę mokyklą, studijavo LŽŪU Miškų fakultete, kur 1996 m. įgijo miškininkystės bakalauro laipsnį. Grįžęs į gimtinę nuo 1996 m. rugpjūčio mėn. dirbo Alytaus miškų urėdijoje meistru, 1997 m. pradžioje paskirtas miško naudojimo–miškotvarkos ir kultūrų inžinieriumi. Aktyvus jaunas specialistas neakivaizdiniu būdu gilino žinias LŽŪU miškotyros magistrantūroje, 1999 m. įgijo miškotyros magistro laipsnį.

Atsiradus galimybei, 2001 m. pavasarį persikėlė į Vilnių, kur iki 2006 m. rūdens dirbo Vilniaus miškų urėdijoje miškų urėdo pavaduotoju medienos ruošai ir prekybai. Tuo metu buvo bene jauniausias miškų urėdo pavaduotojas valstybinių miškų sistemoje.

Siekdamas tobulėti teisiniuose klausimuose, 2004–2007 m. studijavo Mykolo Romerio universiteto magistrantūroje teisę, valdymą, viešuosius pirkimus, korupcijos prevenciją, 2007 m. įgijo teisės magistro laipsnį. Veiklus, gabus matematiniams ir ekonominiams skaičiavimams, plataus išsilavinimo siekiantis specialistas 2006 m. spalį laimėjo Generalinės miškų urėdijos skelbtą konkursą generalinio miškų urėdo pavaduotojo pareigoms užimti. Šiose pareigose dirbdamas iki 2016 m. vasario pabaigos skirtingais laikotarpiais buvo atsakingas už miško resursų ir prekybos mediena, ekonomikos, miško atkūrimo ir apsaugos, informacinių technologijų skyrių veiklą. Tuo metu Generalinėje miškų urėdijoje buvo pradėti medienos pardavimai ir miško gaisrų stebėjimai elektroninėje erdvėje, tobulinama miškų ūkio darbų apskaita.

Nuo 1996 m. dirbdamas miško pramoninėje veikloje, G. Visalga susidūrė su visiems šalies miškininkams aktualia ir spręstina problema: kaip mažinti šalies eglynuose išplitusio kelminio puvinio neigiamą poveikį pagaminamos medienos kokybei, jos pardavimo kainoms ir urėdijų ekonomikai. Tai paskatino jį imtis tiriamojo darbo šalies mastu, 2010–2016 m. studijavo ASU doktorantūroje. Tiriamą temą paskelbė 4 mokslinius straipsnius.

Aleksandro Stulginskio universiteto viešame miškotyros mokslo krypties Gynimo tarybos posėdyje 2017 m. rugpjūčio 29 d. Gintaras Visalga apgynė disertaciją „Kelminio eglės puvinio paplitimas ir žala Lietuvos eglynuose“ (mokslinio darbo vadovas doc. dr. Edmundas Petrauskas). Šio mokslinio darbo santrauką 2017 m. rugsėjo–spalio mėn. jis pristatė ir „Mūsų giriose“, kad galėtų susipažinti gamyboje dirbantys kolegos.

Susiklosčius nepalankioms aplinkybėms, 2016 m. spalį jis grįžo į gimtinę, kur įsidarbino Alytaus miškų urėdijoje vyriausioju inžinieriumi, šiose pareigose dirbo iki 2019 m. Pastaruoju metu Gintaras užsiėmė privačia veikla.

Prieš Atvelykį velionis palydėtas amžinam poilsiui į giminės kapines Seirijuose.

Dėl skaudžios netekties reiškiamo užuojautą artimiesiems.

Buvę bendradarbiai

Visvaldas Cemnolonskas

1933 01 09 – 2020 04 16

Eidamas 88-ius metus, balandžio 16 d. mirė Lietuvos nusipelnęs miškininkas, buvęs ilgametis Biržų miškų urėdijos urėdas, Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacijos Biržų skyriaus pirmininkas, LMSA Garbės narys Visvaldas Cemnolonskas.

Visvaldas gimė Panevėžyje, miškininko šeimoje. Jo senelis Petras buvo eigulys. Iš Pasvalio krašto kilęs tėtis Jonas, baigęs 1921m. Panevėžyje miško technikų kursus, tarpukaryje dirbo miškotvarkos matininku. 1940 m. miškotvarkos specialistus perkėlus į Vilnių, čia atsikėlė jis su šeima, taksavo Vilnijos krašto miškus. Visvaldas lankė pradinę mokyklą Žvėryne. Prasidėjęs 1941 m. birželį karui, namą Žvėryne, kuriame gyveno miškininkai, subombardavo vokiečių lėktuvai. Tėvai su sūnumis Visvaldu ir Rimantu grįžo į gimtinę.

Karo metais Jonas Cemnolonskas įsidarbino Žalgirio miškų urėdijos Piniavos girininkijos girininku, vėliau paskirtas miškų urėdo pavaduotoju, miškų urėdu, pokaryje iki 1962 m. dirbo įvairiose pareigose Panevėžio miško pramonės ūkyje.

Nuo vaikystės pažinęs tėvo darbo niuansus, baigęs vidurinę mokyklą Visvaldas ne-dvejodamas išvažiavo į Kauną, LŽŪA studijuoti miškininkystės. Akademijoje sutiko ir būsimą žmoną – bendramokslę suvalkietę Leokadiją iš Lekėčių. Gavę diplomus, 1957 m. rudenį abu atvyko į Biržų miškų ūkį, kur liko visam gyvenimui. Čia patyrė ne tik darbo sėkmės džiaugsmą, bet ir sunkumus; užaugino dukras Liną, Dalią, Vaidą. Čia atsiskleidė Visvaldo ne tik miškininkystės, bet ir vadybiniai gebėjimai, kuriuos ugde karti kasdienybė. Paskirtam 1957 m. rudenį apleistos Spalviškių girininkijos girininku teko pirmiausia imtis statybininko amato, ko nemokė akademijoje. Pro supuvusio gi-

rininkijos namo stogą, sukežusius langus ir sienas po lietaus upeliais bėgo vanduo. Kai per dvejus metus savomis jėgomis suremontavo girininkijos būstinę, jaunas girininkas buvo įvertintas – 1960 m. ministerija paskyrė Biržų miškų ūkio direktoriumi, bet su dar sunkesne užduotimi. Biržų užmiestyje, miestelėnų akmenuotoje karvių ganykloje buvo išskirtas sklypas ir liepta jame pastatyti naują mūrinę miškų ūkio būstinę su gamybine infrastruktūra, jaukia aplinka, medelynu, garažais. Statyboms ūkiniu būdu trūko statybinių medžiagų, vidinės įrangos, viską ribojó valdžios skiriami limitai. Tokiomis sąlygomis šiandien nei vienas rangovas nesimtu naujų statybų. Visvaldui didelėmis pastangomis pavyko čia sukurti jaukią miškininkų buveinę.

Ilgam jis įsiamžino ir Biržų girioje, pelkynus paversdamas technologškai sutvarkytą miškų masyvą su per 700 km žvyruotų kelių, per 1500 km sausinimo griovių tinklu. Darbams reikėjo susirasti projektuotojus, rangovus ir gauti iš ministerijos nemažą finansavimą. „Girioje kasėme dieną naktį griovius, rangovus vežėmės iš Panevėžio ir kitur, dirbome avansu į priekį. Daug ką teko daryti savo rizika, balansuojant ant legalumo ribos“, – prisiminimuose sakė Visvaldas.

Šiems užmojams įgyvendinti teko ne kartą ir ne du pačiam važiuoti į Maskvą, Leningradą, kitur ieškoti deficitinių medžiagų, technikos, aukoti ir atostogas, šeimos laisvalaikį, priiminėti namuose valdiškus svečius. Sunku pasakyti, ar tai atpirko 1983 m. suteiktas nusipelnusio miškininko vardas, gauti 7 vyriausybinių apdovanojimų, kitos paskatos. Bet nuveikti darbai liko ir kitoms kartoms.

Miškininkystės klausimais Visvaldas artimai bendravo su Lietuvos miškų insti-

tuto mokslininkais: akademiku Leonardu Kairiūkščiu, prof. habil. dr. Antanu Juodvalkiu, kitais. Didelis autoritetas Visvaldui buvo ir aktyvus tarpukario miškininkas bei jo krikštėvis Jonas Vilčinskas, pokario miškų ministras Algirdas Matulionis. Biržų girioje vykdyti moksliniai tyrimai, rengti įvairūs pasitarimai, seminarai, pasimokyti tuometinio miškininkavimo į Biržus važiuodavo miškininkai ne tik iš Lietuvos.

Bet po nepriklausomybės atkūrimo keičiantis požiūriui į miškininkavimą, laisvą rinką, vadybą, kai kas Visvaldą Cemnolonską ėmė vertinti kitaip, laikė griežtu, nedemokratišku vadovu, todėl 1993 m. sukakus pensijos amžiui jis atsistatydino iš Biržų miškų urėdijos urėdo pareigų, dar kurį laiką dirbo miškų urėdijoje vyresniuoju medžioklės specialistu. Kartu su kolegomis pergyveno, kad ir Biržų girioje išplitusi grybinė liga džiiovina savaiminius uosius, sunkina medynų atkūrimą.

Žemės reformos metu Biržų rajone daugėjant privačių miškų, įpratęs prie aktyvios veiklos V. Cemnolonskas ėmė burti miškų savininkus į įsikūrusią Lietuvos miško savininkų asociaciją. Išrinktas Biržų skyriaus pirmininku, LMSA valdybos nariu konsultavo savininkus miškų naudojimo ir tvarkymo klausimais, dalijosi ilgamete miškininkystės patirtimi, dalyvavo įvairiuose LMSA renginiuose, argumentuotai pasisakydavo prieš privačių miškų naudojimo suvaržymus. Pats miškininkavo paveldėtame miške, vėliau valdą perdavė savo anūkams. Daugeliui biržiečių jis buvo didelis autoritetas. Už aktyvią visuomeninę veiklą jam suteiktas LMSA Garbės nario vardas.

Pastaruoju metu Visvaldas dėl sveikatos buvo atsisakęs visuomeninių pareigų LMSA, mėgtų medžioklių, su žmona pagal jėgas puoselėjo sodybą, namus.

Visvaldui su žmona Leokadija teko išgyventi ir skaudžią vyriausiosios dukros Linos, Biržų ligoninės gydytojos, netektį, apsiprasti su jaunėlės dukros Valdos pasirinkimu savo gyvenimą kurti Vokietijoje. Ramstis buvo likusi Biržuose dukra Dalia, džiugino užaugę 4 anūkai, gimę 3 proanūkiai, miškininko profesiją pasirinkę ir į gimtinę grįžę anūkas Tadas Maruška, dabar dirbantis VMU Biržų regioninio padalinio Latvelių girininkijos girininko pavaduotoju.

Nuoširdi mūsų užuojauta velionio žmonai, dukroms, kitiems artimiesiems.

Buvę bendradarbiai, draugai, bičiuliai

Pranciškus Girčys

1917 10 04 – 2020 04 13

Eidamas 103-uosius metus, per Velykas išėjo Anapilin bene seniausias Lietuvos miškininkas, miškotvarkos veteranas Pranciškus Girčys. Jis augo, brendo kartu su atsikuriančia Lietuvos valstybe, patyrė buvusius politinius lūžius, išgyvenimus, gerai pažinojo Lietuvos girias ir Sibiro taigą, daugelį miškininkų.

Pranciškaus gimtinė – Zarasų krašto Dusetų valsčiaus Gasių kaimas, kuriame jis gimė per Pirmojo pasaulinio karo sunkmetį valstiečių šeimoje. Pokaryje per kūlimo talką tėvas Jonas buvo sužalotas, pasiligojo ir 1922 m. mirė. Motina Karolina su trimis mažais sūnumis gyveno vargingai, kol neištekėjo antrąkart. Padedant patėviui, gabus, norintis mokytis Pranciškus, galima sakyti, sava-rankiškai skynėsi kelią į geresnį gyvenimą.

Su pagyrimu 1930 m. baigusį Butkelių pradžios mokyklą priėmė mokytis į Zarasų K. Būgos gimnazijos antrą klasę. 1937 m. taip pat su pagyrimu jis baigė šią gimnaziją, bet toliau mokytis nebuvo lešų. Jaunuolį 1937 m. pašaukė į kariuomenę, kur pasiuntė į Kauno karo mokyklą, tapo atsargos karininku.

Atlikęs karinę prievolę, P. Girčys 1939 m. įstojo į Dotnuvos žemės ūkio akademijos miškininkystės skyrių, vėliau studijas tęsė Vilniaus universiteto Miškų ūkio mokslų fakultete. Čia jam pravertė gimnazijoje išlavinta kaligrafiška rašysena, piešimo igūdžiai pieštuku, vėliau išmoko ir šaržo meno. Piešdamas pagal užsakymus užsidirbo šiek tiek pinigų studijoms.

Besimokydamas universitete, Pranciškus pragyvenimui įsidarbino Vilniaus miesto savivaldybės parkų girininku. Principingas būsimasis miškininkas neleido miesto administracijai 1942 m. kirsti Vingio parke pušų pabėgių gamybai. Už tai grėsė suėmimas. Miškininkams radus tinkamos žaliavos pa-

bėgiamis kituose miškuose, konfliktą pavoko užgesinti. Pasitaręs su universiteto dėstytoju Jonu Kuprioniu, jis atsisakė girininko pareigų miesto savivaldybėje. Iki uždarančios 1943 m. Vilniaus universitetą P. Girčys spėjo išlaikyti baigiamuosius egzaminus, bet parašyti ir apginti diplominį darbą sutrukdė toliau susiklosčiusi nepalanki situacija. Išgyvenimui 1943 m. įsidarbino Lentupio miškų urėdijoje girininku be girininkijos, 1943 m. lapkričio viduryje paskirtas Baltadvario girininku. Artėjant frontui iš Rytų, 1944 m. vasarą jis grįžo į tėviškę.

1944 m. rugsėjo mėn. P. Girčys įsidarbino Zarasų miškų urėdijoje. Netrukus buvo paskirtas Marcinkonių miškų urėdijos urėdu, bet paskyrimo vietos nepasiekė – pakeliui sulaukė saugumas. Miškų administracija buvo įpareigota 1944 m. gruodžio 30 d. atbuline data jį nuo gruodžio 1 d. atleisti iš miškų urėdo pareigų. Tarybinio saugumo nemalonėn Pranciškus pateko dėl darbo vokiečių okupacijos metais miškų tarnyboje ir brolių Petro ir Jono Girčių dalyvavimo antitarybiniame 1941 m. birželio 23 d. sukilime gimtinėje. Broliai 1944 m. gruodį buvo suimti ir įkalinti Vorkutos lageriuose. Išsekęs nuo alinančio darbo ir bado ten 1946 m. spalio 7 d. mirė Petras, nepamatęs po santuokos su žmona Eugenija Merkyte gimusios dukros Aldonos. Pasiligojęs Jonas tik 1961 m. grįžo iš Vorkutos.

Po tardymų paleistas Pranciškus vėl laikinai įsidarbino Zarasų miškų urėdijoje. Vengdamas saugumo pinklių, 1946 m. jis atvyko į Kauną, kur buvo organizuojami miškotvarkos kursai. Lietuvos miškotvarkos kontoros valdytojas J. Kuzminas, gavęs nurodymą organizuoti naują miškotvarkos trestą Rusijoje, Novosibirske, surinko būrį lietuvių miškininkų, kuriems grėsė represi-

jos. Taip 1948 m. net 32 miškininkai išvažiavo į savanorišką tremtį Sibire, kur praktiškai sudarė naujai steigiamo miškotvarkos tresto branduolį. Po J. Stalino mirties 1953 m. dauguma šių miškotvarkininkų grįžo į Lietuvą, o kai kurie užsibuvo ir ilgiau. Tarp jų – P. Girčys, miškų taksatoriumi dirbęs Sibire 12 metų.

Grįžęs 1961 m. į Lietuvą, jis dirbo miškotvarkos įmonėje taksatoriumi, nesivaikė aukštų išdirbių, nedalyvavo propaguotose socialistinio darbo lenktynėse. Ir laisvalaikį mėgo leisti atokiau nuo politikos: buvo nenulstantis miškotvarkos įmonėje veikusios sportinės šaulių komandos treneris ir geriausias šaulys bei nuolatinis žvejybos varžybų dalyvis. Mėgo vaikščioti pėsčiomis ar važiuoti dviračiu.

Įkūrus 1976 m. Kauno rajone miškotvarkininkams skirtą kolektyvinį sodą „Šatijai“, jame Pranciškus visą savo sklypą užsodino vien lazdynais. Gal kai kam buvo ir keista, o jis žiūrėjo sibirietiška: sodas duoda naudą, o priežiūra minimali. Juolab, kad jis buvo nesukūręs šeimos. Matyt, laikmetis ne jo laimei buvo skirtas.

Išėjęs 1977 m. į pensiją, Pranciškus gyveno Kaune įsigygame kooperatiniame bute, ir senatvėje pats tvarkėsi, nepripažindamas socialinių darbuotojų rūpybos. Tik sulaukęs garbaus amžiaus, nuo 2009 m. apsigyveno pas dukterėčią Aldoną Butvilienę Vilniaus priemiestyje, Salininkuose, kuri globojo vienišą dėdę kaip tėvą. Čia prieš trejetą metų miškotvarkos veteraną Prancišką Girčį su 100-mečiu pasveikino buvę kolegos, atvyko tuometinis aplinkos ministras Kęstutis Navickas, kuris įteikė jam nusipelnusio aplinkosaugininko ženklelį. Apie šio iškilaus miškininko garbią sukaktį, ilgaamžiškumą parengė reportažą TV3 žurnalistai.

Jaunystėje dėl sveikatos negalėjusiam tapti karo lakūnu, likimas Pranciškui nepašykstėjo jėgų išbraižyti Sibiro taigą ir Lietuvos girias, didelės metų gausos, leido iki paskutinių dienų domėtis aplink vykstančiu gyvenimu, kasdien paskaityti laikraštį.

Po Velykų amžinojo poilsio velionis atgulė gimtinės Dusetų kapinėse greta savo tėvų ir brolių. Deja, karantino sąlygomis laidotuvis galėjo dalyvauti tik keli artimieji. Todėl velionio pagerbimas nukeltas palankesniais vėlesniais laikais.

Nuoširdi užuojauta velionio dukterėčiai Aldonai, jos dukrai Jovitai, sūnui Sauliui, kitiems artimiesiems.

Buvę bendradarbiai, miškotvarkos veteranai

MULTI-TALENTINGA. VISŲ TIPŲ KIRTIMO DARBAMS

**COBRA – PATIKIMA IR EKONOMIŠKA MEDKIRTĖ,
TINKAMA TIEK RETINIMO DARBAMS, TIEK PLYNIEMS
KIRTIMAMS.**

- Paprasta hidraulinė sistema - 210 cm³ hidraulinis siurblys.
- Didesnę galią, net dirbant mažomis apsučiomis užtikrina galingas 6 cilindry, 210kW Mercedes-Benz dyzelinis variklis.
- Galinga ir patikima strėlė C44+. Kėlimo momentas – 250 kNm
- Dar didesnis pravažumas nelygiose vietose. Ratų trauka – 185 kN
- Strėlė su 2 posūkio varikliais. Dar daugiau jėgos – iki 57 kNm. Tikslusis bei švelnesnis darbas su mažiau smūgių.
- Didesnis stabilumas ir produktyvumas, mažesnis slėgis į gruntą bei jo gadinimas.

COBRA

PJOVIMO GALVUTĖS

Pagal Jūsų poreikius montuojamos skirtingo tipo pjovimo galvutės. H5 ir H6 galimas siekis – net 11 m., H7 maksimalus siekis – 10 m.

Miško technikos pardavimas: +370 610 27218

Servisas: +370 700 55100
Atsarginės dalys: +370 614 03734

TOBULIEMS NAMAMS

ŽOLIAPJOVĖ 115iL su
akumuliatorium BLi10
ir įkrovikliu QC80

- 50 EUR

€ 249
€ 299

ŽOLIAPJOVĖS 115iL IR GYVATVORIŲ
ŽIRKLIŲ 115iHD45 RINKINYS
su akumuliatorium BLi10 ir įkrovikliu QC80

TAUPOTE
178 EUR

€ 399

UNIVERSALI KRŪMAPJOVĖ
535iFR su įkrovikliu QC500 ir
akumuliatoriumi BLi300

€ 979

NAUJIENA

TAUPOTE
168 EUR

Husqvarna
IR TU PASIRUOŠĘS